اللھم صل علی محمد [illegible]

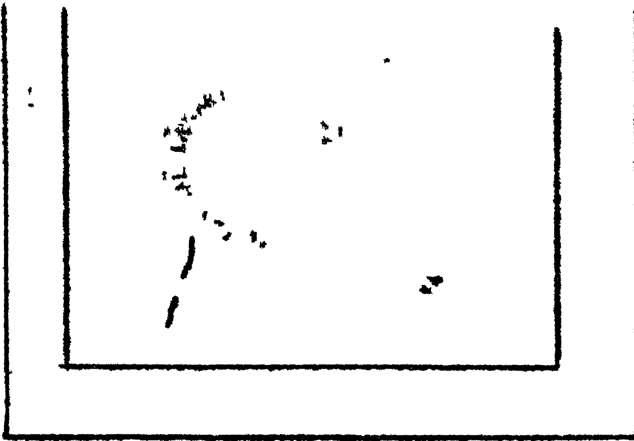
بحول و قوت ربانی [illegible]

[illegible]

من مصنفات عالم جلیل و شاعر بے عدیل [illegible]
متخلص بہ غالب مرحوم

در مطبع اثنا عشری باہتمام سید [illegible] علی طبع شد

بسم اللہ الرحمن الرحیم

الحمد للہ رب العالمین والصلوٰۃ والسلام علی محمد و آلہ اجمعین الطیبین الطاہرین بدانکہ عالم جلیل و شاعر بیعدیل ؛ شہسوار میدان فصاحت ؛ یکہ تاز جولانگاہ بلاغت صاحب الملکات الملکیہ ؛ ذی قوۃ الدراکیہ القدسیہ ؛ غطریف الشعرا اکمل الکملا ؛ شرف المتقدمین ؛ کہف المتاخرین ؛ علامۂ زمان ؛ فہامۂ دوران ؛ نقادہ دودمان امام البررہ قاتل الکفرۃ الفجرہ ؛ امیر المومنین یعسوب الدین ؛ حضرت علی ابن ابی طالب السید جلال الدین متخلص بہ غالب متوطن قصبہ زیدپور صان اللہ سکنائہ عن الفتن والشرور ؛ الی کر الشہور ؛ ومر الدہور ؛ کہ از عنفوان شباب

شوق تحصیل علم در سر داشته و عمر عزیز را بخدمت علماء عظیم
المنزلت ؞ و شعرای فخیم المرتبت ؞ بسر برده در اندک زمان
غوامض علوم عقلیه و نقلیه دریافته بین الشعرا کالشمس فی الضحی
معروف و موسوم گشته ؞ حتی آنکه در انتظام نظم گوے سبقت از
ناظمان سلف ربوده ؞ و در میدان عروض و قوافی قافیه
شاعران جهان تنگ نموده ؞ کلام بلاغت نظامش رنگ
بر روی قحطان شکسته ؞ و مضمون فصاحت مشحونش عرق خجالت
بر جبین سحبان و حمدان آورده ؞ سبحان الله دیوانش علامتی
است از سرشاران شراب وحدت ؞ و مثنویش آیتی است
نوشته کلک قدرت ؞ الحق که چنین دیوان زیبا عنوان کسے
از اساتذه فن الی الآن ندیده ؞ و همچنین مثنوی در حال وصل و
فراق خالی از تعقید و اغراق بگوش مشتاق نرسیده بمطالعه سر
مطلع دیوانش که فی الحقیقت مطلع خورشید خاوری است
عرفی و خاقانی محو حیرت ؞ و باستماع اشعار دلفریب مثنویش
که فی الواقع نهرے است جاری فیضی و جامی غرق دریاے
حسرت ؞ شعریکه بتائید روح القدس در مقطع ریخته از غزلها بر زبان
فیض ترجمان مصنف علیه الرحمه و الغفران جاری گشته نزد

اشعار آبدار در توحید جناب ایزد غفار ونعت حضرت رسول مختار ومنقبت ائمہ اطہار صلوات اللہ علیہم از نتائج افکار سید الہام حسین ابن سید اصغر حسین مرحوم رئیس قصبہ زیدپور کہ در حین ملاحظہ مثنوی گلدستہ معانی تحریر فرمودہ وابیات برکات درصفت مثنوی ومدح مصنف آن

افزودہ

بسم اللہ الرحمن الرحیم

سر ہر نامہ زیبد حمد لاریب — کہ ذات حق بری باشد ز ہر عیب
وجودش از ہمیشہ ہست قائم — چنان باشد کہ بود و ہست دائم
قدیم و حی و قیوم و کریم است — سمیع است بصیر است و رحیم است
چو کرد او قدرت خود را ہویدا — جہان از امر کن گردید پیدا
نخستین بندگان را عقل او داد — رسل بہر ہدایت پس فرستاد
کہ تا گیرند شان از جان و دل پند — بجا آرند احکام خداوند
بکفر و شرک و گمراہی نباشند — خدا را در جہان یکتا شناسند
ز دل حق را بہ یکتائے بخوانند — صلوٰۃ و صوم بر خود فرض دانند

بدون آیند از چاه ضلالت — کنند از صدق دل رو در عبادت

بهر عهدی چنین کردست پیغام — بارسال رسل تبلیغ احکام

به عهد آخرین کرده ز رحمت — بختم المرسلین ختم نبوت

نعت حضرت رسول کائنات صلعم

محمد بادشاه انس و جان است — محمد افضل پیغمبران است

محمد سرور کونین لاریب — محمد حاکم دارین لاریب

محمد پیشوای هر دو عالم — محمد مقتدای هر دو عالم

نکردی حق چو نور پاک ایجاد — نبستی نه فلک را هیچ بنیاد

لولاک لما خلقت الافلاک

ز کتم نیستی در باغ عالم — قدم نگذاشتی حوا و آدم

سجود از قدسیان مسجود او بود — ز خلق بو البشر مقصود او بود

نبی بی شبهه بود آن صاحب تاج — ز برهان رسالت هست معراج

اگر خواهی دگر برهان ناطق — بود بر صدق آن قرآن ناطق

چه قرآن گنج اسرار الهی — چه قرآن جمله آثار الهی

فصیحان گرچه در نظم آوریدند — بمثل آن سر موئی ندیدند

کجا باطل کند با حق رسائی — کجا انسان کند کار خدائی

همه کردند اقرار از دل و جان — نباشد جز خدا این کار انسان

دگر از معجزاتش هست بسیار — مفصل وارد اخبار و آثار

چو یک شمه از آنها بر نگارم — کتابے چند در تحریر آرم

همان بہ دیگر اشعار گویم — ثنائے حیدر کرار میگویم

خطاب بساقی و منقبت حضرت امیر المومنین علیه السلام

بیا ساقی بگردش آر جامے — بیارا انجم رسان از ما پیامے

کہ فصل نوبہار آمد دل افروز — وزیده در چمنها باد نوروز

عنادل چار سو در نغمه سازی — همه طفلان گل در مهد بازی

نوازان یکطرف قمری بکو بکو — فغان و ناله طاوس یکسو

بشاخ گل نوای عندلیبان — خلیده همچو نشتر در رگ جان

همه تن دیده نرگس کشاده — براه انتظارے ایستاده

بشوق خوش قدان [illegible] — ز یک پا ایستاده سرو آزاد

مغنی با دف و چنگ است موجود — ز عالم رنج و غم گردید مفقود

به [illegible] مهیا هر طرف حور — [illegible] بلکه نور وادی طور

بجائے [illegible] است [illegible] — [illegible] کعبه باروی خندان

عجب لطف و عجائب انبساط است — سراسر محفل عیش و نشاط است

بده جامی مرا از باده هوش — [illegible] میخانه کنم نوش

بوجد آئیم سرائیم مدحت شاه — که زیر حکمش از ماهیست تا ماه

امام رهنما جانِ پیمبر — وصی مصطفی ساقی کوثر

علی نامش چہ اعلیٰ ہست و برتر ‌‌ | علی ہم نام حق اللہ اکبر

امیر المومنین صدیق عالم ‌‌ | امام المتقین فاروق اعظم

بلا شک این خطاب آنجناب است ‌‌ | نہ ہر کس لائق ہمچون خطاب است

نیارد زاغ چو بلبل صدائے ‌‌ | نہ موسے گشت ہر صاحب عصائے

امیر دو جہان شاہ حق آگاہ ‌‌ | وزیر مصطفےٰ واللہ باللہ

ولی اللہ مولی الخافقین ‌‌ | سمی اللہ امیر المشرقین

مطیع الخالق خیر العباد ‌‌ | شفیع الخلق فی یوم التناد

یصوم الفجر بالنفس الکریم ‌‌ | یقوم اللیل بالقلب السلیم

پناہ خاطیان روز ندامت ‌‌ | شفیع عاصیان یوم القیامت

امام اولیا مقبول داور ‌‌ | سراج اصفیا خواجۂ کوثر

پیمبر زادۂ ہادی گزیدہ ‌‌ | چو کفو فاطمہ کس را ندیدہ

شنیدی این ارشاد از احمد کریم ‌‌ | منم شہر علوم و باب حیدر

اگر دیدہ نباشد ای کمینہ ‌‌ | کجا یابی گذر سوئے مدینہ

حدیث منزلت گر آوری یاد ‌‌ | بدانی تا چہ احمد کرد ارشاد

کہ حیدر ہست با من آنچنان یار ‌‌ | چو ہارون بہر موسیٰ بد مددگار

بہر کارش ہواخواہ و امین بود ‌‌ | برادر ہم بد و ہم جانشین بود

چنان بعد نبی بودہ ست حیدر ‌‌ | وصی و مسند آرائے پیمبر

بمنشور سخاوت زد چو خاتم — شد از اهل سخا گم نام حاتم

شجاعت را کنم پیشت چه مذکور — شجاعان جهان ناچار و مجبور

بهر رزمی که او شمشیر کین آخت — پریشان لشکر کفار را ساخت

خبر از خیبر و خندق نداری — چها کرد است آن مقبول باری

چو تیغ کین بفرق عمرو بسوده — مثال گوی سر از تن ربوده

بگردن چون فرو آورد صمصام — سرش از تن جدا افتاد صد گام

چو مرحب شد مقابل روز خیبر — چنان بر فرق او زد تیغ حیدر

که دو نیم مع مرکب شد سوار — بیامد در زمین تیغ شرر بار

بسان برق شمشیرش طپیده — ز بازوی ملک شهپر بریده

چو ضرب یدالله سهل و آسان — شد و یکبار آن قوم بی جان

گریزان گشت آن فوج ستمگر — بشد مفتوح یکسر حصن خیبر

در قلعه که از بس بود سنگین — پی بند و کشاد این بود آئین

بهم هفتاد کس چون جمع بودی — بقوت بند کردی و کشودی

چنان از جا ربود شیر داور — که بد مثل سپر در دست حیدر

ز اسرار خدا هر کاه دانی — نه آید خبر [illegible] یا از وصی آن

بحیدر روی خود آرا همی یاد — [illegible] مقبول را جز از یزدان [illegible]

درش [illegible] بهر جهانی [illegible] امید — چه حاصل آیدت از عمر [illegible]

ولای شیر حق نقش جگر کن — هوای روبها از سر بدر کن

چه خوش گفت غالب آن سخندان — ابو تربتش تهمت زبردان

ولایش ورد لے باحب اغیار — نگردد همنشین چون زیبق و نار

دلیلے گر کسے آرد ز باطل — کند بیفایده تحصیل حاصل

در منقبت ائمهٔ اوصیا علیهم السلام برگزیده خالق انام

وزان پس یازده دیگر امام اند — همه مثل علی عالی مقام اند

میان شان نباشد فرق اصلا — بعهد خویش هر یک بود یکتا

مطیع حکم خلاق دو عالم — بارشاد دینی باشند هر دم

شکوراً ذاکراً عند العطاءِ — مطیعاً صابراً عند البلاءِ

نمایان وحدت داور ز ایشان — رواج دین پیغمبر ز ایشان

و آخر از همه باشد محمد — ولی خالقِ و همنام احمد

بقائم هست او معروف مشهور — ز ظلمِ ظالمان از خلق مستور

شود روزی عیان با فتح و نصرت — نماید سرنگون اعلامِ بدعت

بیارد بر جفاکاران تباهی — قشونش باشد از فضل الهی

بغرقِ ظالمان او افگند خاک — ز ناپاکان کند یکسر جهان پاک

ز عالم ظلمتِ کین دور سازد — زمین از نورِ دین معمور سازد

از اهلِ جور دنیا صاف گردد — رواجِ دین حق تا قاف گردد

الهی از برای عظمت خویش
الهی از برای رحمت خویش

خداوندا پی جان محمد
برای روح ریحان محمد

پی خیر النسا بنت پیمبر
پی مشکلکشا ضرغام داور

برای شبر معصوم و مسموم
برای محنت شبیر مظلوم

برای دوستان آل اطهار
برای صالحان نیک کردار

معانی با امام عصر یارب
نصیب من بکن این فخر یارب

بپای او شود از تن جدا سر
بپایم سرخ رو در روز محشر

سر نگردد خدایا رهبر من
نماند بار عصیان بر سر من

در صفت مثنوی گلدستہ معانی گوید

تعالی اللہ عجب زیبا کتابے
کہ ہر بابش بود از خلد بابے

کنم اوصاف ابیاتش چہ مسطور
بود ہر بیت آن لب بیت معمور

بوصف آن دگر گویم چہ مضمون
چو بیت ابروی دلدار موزون

مصاریعش بزنگ تیر مژگان
نشستہ در دل عشاق پنہان

در و نقاطش چو روی مہ جبینان
سوادش مردم چشم حسینان

حروفش نافہ مشک غزالان
معانی چون دل نازک خیالان

مدادش طعنہ زن بر لیلة القدر
بیاضش باج خواہ از لیلة البدر

مشاطہ ... جادۂ گلزار فردوس
نگارش کہکشان طوبی قد بوس

ربحان ۱۲

نه بینی هیچ شعرش جز سوی آب — نه چون نخل گل رنگین و شاداب

چه مضمونها در نایاب سفته — همه شایسته و شسته و رفته

بدون اوصاف آن از قیل و قال است — مثالش گر کسی آرد محال است

در مدح سید جلال الدین غالب گوید

بملک نظم غالب بادشاه است — علم کلک مضامینش سیاه است

بگنج علم دین او بود عامل — سخنگو عالم نحریر کامل

سخن زو گشت در عالم هویدا — سخن ازبهر او گردید پیدا

سخن را داد رونق از مطالب — سخندان جهان مغلوب غالب

ز دانائی سخن را نقش بسته — قلم در دست دانایان شکسته

از و حاصل سخن را سربلندی — سخن را در جهان زو ارجمندی

سخن راست پیدا زو وجودی — سخن از ذات او دارد نمودی

سخن بس خوش بیان بحر کمال است — کلامش بیگمان سحر حلال است

چرا باشد نه ابیاتش مقدم — قوافی هم ردیف اوست هردم

ریاضی ربط دارد باز بانش — معانی ضبط گیرد از بیانش

بمعقولات آرد بحث معقول — زبانش در روانی سیف مسلول

دهد حکمی سبق اشراقیان را — شود تعلیم گر مشائیان را

ز فهمش گشت جالینوس مدهوش — ز عقلش هست افلاطون خاموش

عجب نقل دارد دستگاہے — نباشد کذب اورا اصل راہے
ز سحبان با فصاحت درگذشتہ — ز حسان با بلاغت درگذشتہ
بہ بین در شعر گوئی عزم اورا — ید طولے بود در نظم اورا
چو در نظم سخن آہنگ سازد — بنظمش بلبل فردوس نازد
بخواندی گر نظامی نظم دیرا — ہمی گفتی جزاک اللہ خیرا
گوید در ثنائش روح سعدی — ہمہ ہیچ اند الا انت بعدی
اگر خسرو بدیدی مثنوی را — بیفگندی کلاہ خسروی را
نہادی سر بہ پیش از عجز جامی — نوشتی از خطا خط غلامے
عجب نظمیست با آب وصفائی — ثنائی مثنوی گوید سنائی
رسیدی چون باو دیوان عالی — شدی دیوانہ از حیرت ہلالی
چنان اشعار خود را داد تزئین — نثار نظم او شد عقد پروین
چہا در بحر فکرت غوطہ ہا خورد — کہ سالم این در مکنون برآورد
نہ بیند کس چو نظمش در زمانہ — بفن شاعری باشد یگانہ
وفاتش را چو من کردم خیالے — کہ از ہجرت گذشتہ چند سالے
بتاریخی کہ او رحلت بفرمود — ہزار و یکصد و ہشتاد و سہ بود ۱۱۸۳
خدا از رحمتش مغفور سازد — باولاد نبی محشور سازد

در تاریخ طبع مثنوے گلدستہ معانی گوید

بحمد الله که شد حاصل فراغم | زشادی شد دل و جان باغ باغم

فراغت یافتم زین نظم خوشتر | بدیدم مثنوی را باز یکسر

به تصحیحش شدم مصروف و مشغول | فرو نگذاشتم یک حرف مجهول

غوامض آنچه در الفاظ دیدم | بخوبی از لغاتش وارسیدم

بواقع رفته باشد گر خطائے | امیدم نیست جز عفو و عطائے

وزان پس بهر نفع خلق الله | بطبع او شده طبعم هواخواه

کمر در فکر سال طبع بستم | نیامد لیک تاریخش بدستم

فرو ماندم ازان محروم و ناکام | که ناگه شد مرا از غیب الهام

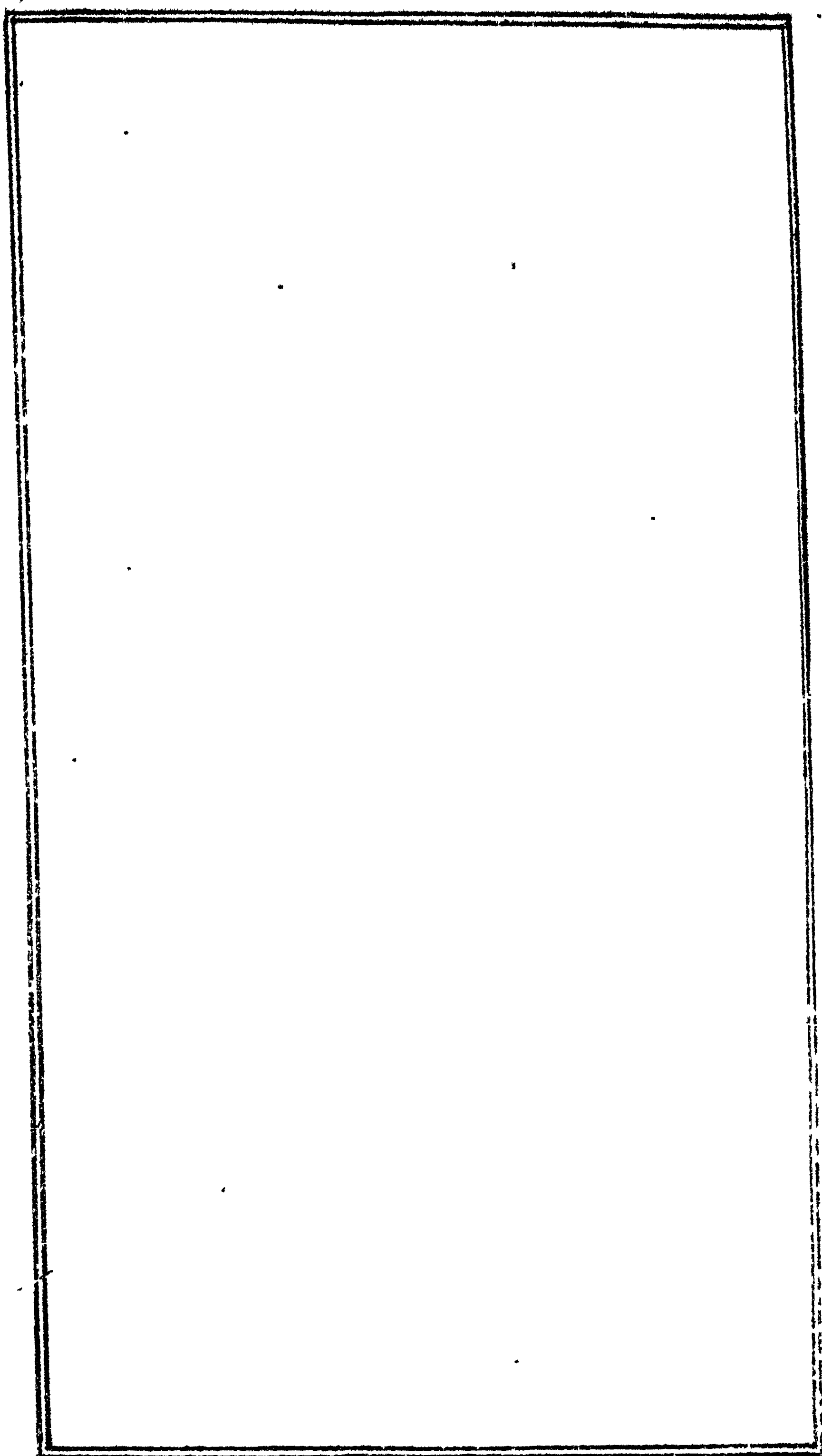
بگو ای عندلیب خوش بیانی | گلے بدمید از باغ معانی

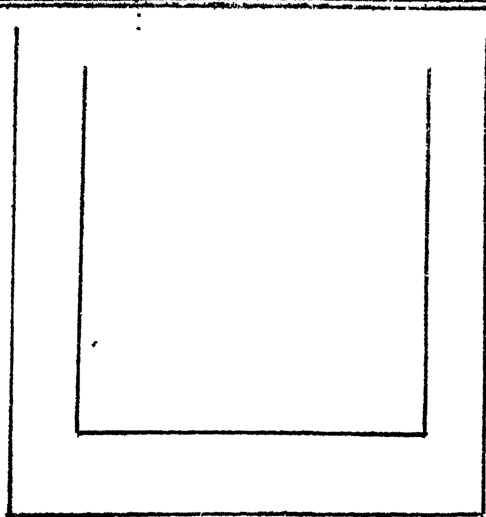
ز بس گوینده دیگر نوا زد | بتاریخ مسیحی این صدا زد ۱۳۰۲ھ

بطبع آورد چون دُرّ یگانه

بهم پر لطف نظم عاشقانه

۱۸۸۵ع

بسم الله الرحمن الرحیم

ثنایش نامدارے نامه‌ها را / بجز فرش تر زبانے خامه‌ها را

زبانها ابر نیسان از بیانش / صدف آذان واز داستانش

ز نورش ذره تا خورشید تابان / بر ویش جوهر و آئینه حیران

اگر از آب وگر از خاک گویند / بمعنی تر زبانِ حرف او بیند

به چشم باز از مه تا به ماهی / بود آئینه نورا الٰهی

گذارد سنگ ریزه زنگ بینا / که باشد عینک هر چشم بینا

بر آرد ز جیب خار گل را / کند وقف تماشا ملیح[۱] گل را

نماید چون گلے از گلشن راز / بر ویش چشم نرگس میکند باز

[۱] ملیح [illegible]

شرر در سنگ پنهان کرده او | گهر از دریا برون آورده او

نماید مشک خون مرده را | ثمر بخشد گل پژمرده را

برون از دانه می آرد درختی | روان میسازد آب از سنگ سختی

کند همراه باران آتش برق | برون می آردش از ابر بی حرق

روان از کوه دارد چشمهٔ آب | بود حیران قدرت چشم گرداب

ز آتش سبزه ها با سبز بختی | ز تابش خار و خس پامال سختی

درافشان صفحهٔ افلاک از وی | گلستان صحن روی خاک از وی

بیکدیگر عناصر را درآمیخت | از آن ترکیب رنگ جسم و جان ریخت

ز کاف و نون دو عالم کرد پیدا | ز مشت خاک آدم کرد پیدا

دو عالم حادث و ذاتش قدیم است | خورش موجود و فضل و عمیم است

نگارستان اعراض و جواهر | ز کتمان عدم گرداند ظاهر

جهان از نیستی ساده صورت | گرفت از امر او بی مادّه صورت

زمین تا آسمان بگشائی دیده | ز دست قدرتش گشت آفریده

منزه از مکان و از جهات است | ز چه و لا چرا اش عین ذات است

ز وهم و فهم و ذاتش هست تا پاک | نه بیند دیدن از بینایی هم با ادراک

بجهل از دیدنی نالیش ندانی | بتر آید ز دور باش لن ترانی

نیاید قرب پاک او بدیدن | بگنهش نارسائیها رسیدن

منزه از حلول و اتحاد است | مقدس ز انتقاص و ازدیاد است
ز جسمیت منزه هم ز صورت | مبرا از صفاتی و از کدورت
نه او جسم مرکب نه بسیط است | ولیکن جمله اشیا را محیط است
جز او هم حی و قیوم و توانا | به پیدا و نهان بنیاد دانا
بحکمت انتظام جزو کل کرد | ز راه رحمت ارسال رسل کرد
نمود از نورشان راه هدی را | که نپرستد کسی غیر خدا را
بانها امر کرد از وحی و الهام | بسوی بندگان تبلیغ احکام
به نیکو امر و از بد نهی فرمود | در رحمت بروی خلق بگشود

نعت حضرت سید المرسلین خاتم النبیین محمد مصطفی صلی الله علیه وآله اجمعین

در آخر عهد ختم المرسلین شد | بنای دین حق از وی متین شد
از او دین خدا گردید کامل | بحال خلق رحمت گشت شامل
بعهدش محو شد کفر و ضلالت | بر او گردید ختم امر رسالت
عطا کردش خدا دینی مبینی | که نبود ناسخ آن هیچ دینی
بود بر فرق او تاج کرامت | که دین اوست قائم تا قیامت
محمد باعث ایجاد افلاک | توان فهمید این معنی ز لولاک
وجودش علت غائی کونین | زمین و آسمان را نور او زین
فلک از درگه او آستانی | زمین از پایبوسش آسمانی

بود از نور خدا ذات شریفش / ازان بی سایه شد جسم لطیفش

برین معنی دلیلی هست روشن / بیک دم زاسمانها در گذشتن

با فلاک از قدم او بیشش بلندی / ملائک را از قربش ارجمندی

فلک همچون زمین در زیر پایش / بود بالاتر از افلاک جایش

نباشد گر چه ذاتش با خدا عین / ز قرب دوست او ادنی قاب قوسین

شد از ایمای انگشتش قمر شق / ز دستش گشت از باطل جدا حق

کف او چشمه ساز فیض باری / که کرد از هر سر انگشت آب جاری

حجر در دست او تسبیح گویان / شجر از امر او چون بنده پویان

نه تنها دیدنش از چشم سر بود / برنگ شمع هر سویش نظر بود

ز عالم ذره پنهان نبودش / بیک نسبت بود غیب و شهودش

زبانها قاصر از شرح صفاتش / نیاید در شمردن معجزاتش

یکی از معجزات اوست قرآن / فصیحان عرب را کرد حیران

زبان منکران هر چند بود ده / در حیرت بروی شان کشوده

بمثلش چون نشد یارای گفتن / نماند هیچ کس را جای گفتن

مقابل تا چه آیاتش نمودند / قصاید از در کعبه کشودند

همه گفتند این کار بشر نیست / کلام الله گفتار بشر نیست

درونش جای اسرار الهی / برون مرآت انوار الهی

اجابت چشم بر راه دعایش ❊ قضا تابع قدر محو رضایش

خبرهای که او میداد از غیب ❊ وقوعی یک قلم بی شبهه و ریب

بعالم ز ابتدا تا انتهایش ❊ حوادث هرچه باشد پیش پایش

عیانست از دو عالم هر کم و بیش ❊ بود آئینه سانش لوح در پیش

قلم هم مرضی او راست تابع ❊ کند جنبش بتحریک اصابع

دگر از اوج قدر او چه پرسی ❊ بود فرش زر او عرش و کرسی

بگویم تا کجا نعتش زبانم ❊ فدای نام او روح و روانم

طفیلش دان در دل را گشودی ❊ بر او با عترتش هر دم درودی

ازین عالم چو میفرمود رحلت ❊ سپرده عترت و قرآن بامت

بفرموده این دو چیز از هم گران تر ❊ بقدر و منزلت یعنی برابر

گذارم بهر حفظ دین به عالم ❊ جدا هرگز نمیگردند از هم

تمسک جز باین هر دو نشاید ❊ هدایت کردن از [illegible]

کتاب الله تنها نیست کافی ❊ بیانش نزد اهل بیت شافی

کسی را علم و فهم باطنش نیست ❊ بغیر از عترت من خاندانیست

توان فهمید زین برهان ناطق ❊ که باشد عترتش قرآن ناطق

خدا از ایمان دلم پر نور سازد ❊ دگر با عترتش محشور سازد

منقبت اوصیای جناب سید البشر ائمه اثنا عشر صلوات الله علیه و علیهم

بگوشِ دل شنو نقشِ جلی را — مدان جائی پیمبر جز علی را

خدا را مظهر نور و صفا اوست — وصی و جانشین مصطفی اوست

سرشتِ شان ز یک نور است در اصل — سر موئی نباشد در میان فصل

بهم نسبت چنین از جسم و جان نیست — تفاوت جز نبوت در میان نیست

چو شمعی در گرفت از شمع دیگر — فروغ هر دو میباشد برابر

ببینم ذات احمد ذات پاکش — دو بیند هر کسی در دیده خاکش

باحمد هرچه از حق منجلی شد — تجلی گاه آن صدر علی شد

شفقت یاد از پیمبر چاره گر گشت — ز امرش مهر مغرب رفته برگشت

محمد شهر علم و حیدرش باب — ز راه باب سوی شهر بشتاب

مرو بی راه گر ... شیطان ضلالت — شوی آوارهٔ دشت ضلالت

نجات آن کس که هر کس اهل دین است — که مولایش امیر المومنین است

خدا را دان عبادت از ولایش — عبادت نارو ای اقتدایش

شده زو قوی بازوی اسلام — ز تیغ اوست آب روی اسلام

برون از حد امکان است کارش — بود برهان قاطع ذوالفقارش

در خیبر چو بکند از دو انگشت — بضرب سیف چندین پهلوان گشت

ولایش در دلی با حب اغیار — نگردد همنشین چون زیبق و نار

بفرقت سر در آغوش پیمبر — برفعت پای بر دوش پیمبر

چو احمد باب علم و رہنما نے
سزاوار صلا ہائے سلونی
منبر این صلا کی عام صادق
مکرر زد چو آن قرآن ناطق
زجا سعد شقی چون شعلہ جست
بد و گرمی ہمچو خاکستر شو پست
بنا بر امتحان جرات نمودہ
لب از بہر سوال از ہم کشودہ
بگفتا دہ خبر اے سرور من
بود موچند در ریش و سر من
بگفت آن مخبر سر کائنات
خبر دادا از سوالت پیش از ین
پس از تعداد مو ہا ہست چنین گفت
بہر موئے تو شیطانے بود جفت
کہ گمراہت کند ہر یک بر نگی
بہر گامے خورد پایت بہ سنگے
چہ حاصل آن عدد را گر بہ نام
نخواہی کرد باور ما ہی بد انجام
کہ نتوانی چو سو بار اشمردن
بصدق از شک نخواہی پا برد ن
دگر بشنو تو اے از علم ناکام
شقی تر از تو فرزندت عمر نام
بود بر گردنش خون حسینم
مہ برج امامت نور عینم
شہیدش تا کند آن بے سعادت
دہند صدق قول من شہادت
غرض زین بابت و بسیار منقول
بہر مومی ہمیشہ نیست مجہول
بلا ترزہ سما نہا و زمینہا
ز علم او نہا شد دور انہا
ز جعفر جامع و علم الکتابا
عیانش جملہ احوال سرا پا
بیرون اسرار حق از لوکشف نیست
نگفتہ ہیچ امر منکشف نیست

حسن باشد پس از وی جانشینش
نگار النقش بنشست از نگینش

بارث جد و اب سرمایهٔ علم
ز کهسار جهان سنگین‌تر از حلم

بجایش آن شهید تشنه کام است
که آب کوثرش هر دم بجام است

حسین آن قرة العین پیمبر
سرور خاطر زهرا و حیدر

علی او را وصی و جانشین است
فروغ دین زین العابدین است

به تسبیح و به تقدیس و عبادت
بود بر قدسیان او را زیادت

محمد بعد او در علم اعلم
امام مقتدای هر دو عالم

پیمبر از علوم او خبر داد
لقب باقر بر ایشان کرد ارشاد

پس از وی جعفر صادق امام است
ازو بر خلق حجتها تمام است

ضمیرش روشن از نور الهی
غوامض منکشف او را کماهی

بجایش بعد او موسی امام است
رفیع القدر و بس عالی مقام است

بکاظم در جهان معروف و مشهور
جناب او تجلی گاه چون طور

سپهر از معجز صاحب کمالی
بفرمانش عدو در شیر قالی

پس از وی مسند آرای امامت
علی صاحب فضل و کرامت

ز بس خوشنود راضی زو خدا شد
لقب در هر دو کون او را رضا شد

محمد آنکه ز القابش جواد است
بدرگاهش حصول هر مراد است

بفرقش چون بدی تاج ولایت
سراپا نور ارشاد و هدایت

علی بعد ازش دلیل هادی خلق
طفیلش از جحیم آزادی خلق

امامت بعد او باشد حسن را
رسائی نیست در مدحش سخن را

چو آبا معدن علم و فضائل
بود اقوال و افعالش دلائل

کنون فرزند او شاه زمان ست
وجودش هر دو عالم را امان ست

سرور و راحت بآل محمد
که باشد قایم آل محمد

بامداد خدا چون شاه داور
شود زیر نگینش هفت کشور

برآرد از زمین گنج نهان را
ببخشد رونق دیگر جهان را

بعدل و داد باشد همچو جدش
رواج دین حق گردد بعهدش

در اسرار از آنحضرت خبرها
پس از غیبت ظهورش را اثرها

دگر فرمود نام اوست نامم
برآن فرزند عالیشان سلامم

مناجات بدرگاه قاضی الحاجات

بده یارب ز جام دل شرابم
بکن از گرمی شوقت کبابم

چو گل تا کے قدح در دست باشم
بغفلت سرخوش و سرمست باشم

ز عبرت نشئه هشیاریم ده
گران شد خواب من بیداریم ده

درے بگشا ز عرفان بر دل من
بنا کن کعبه از آب و گل من

دران جز حرف حق ذکرے نباشد
زبان را خسته فکرے نباشد

ز روئے خویش چشمم باز گردان
مرا با عارفان انباز گردان

چنانم از مئے عرفان مکن مست ‏ ‏ کہ نشناسم سر از پا و دل از دست

مسازم از فکر دنیا سوگوارم ‏ ‏ مکن بر دین حق انجام کارم

دریغا از هرزه کاری کردم اوقات ‏ ‏ به توفیقت تلافیهای مافات

دل خود را بغفلت شاد کردم ‏ ‏ جفا بر خویشتن بیداد کردم

ز بس مشق سیه کاری نمودم ‏ ‏ به خجلت چون قلم سر در سجودم

نکردم طاعتِ حسب رضایت ‏ ‏ ز خاطر رفت خوفم از رجایت

بود نشنیده عذر گناهم ‏ ‏ بآب عفو شوئی سیاهم

ز قرآن و احادیث پیمبر ‏ ‏ شنیدم امر و نهیت را مکرر

بعصیان مرتکب دانسته گشتم ‏ ‏ عذابت را دگر شایسته کردم

نبخشی گر گناهم عادلی تو ‏ ‏ دگر بخشی برحمت کاملی تو

بعجز از مغفرت یارب نویدم ‏ ‏ مگردان از درِ خود ناامیدم

شدم پیر و ز حق یادی ندارم ‏ ‏ سفر در پیش و من زادی ندارم

ز دست من نیامد هیچ طاعت ‏ ‏ سرآمد عمر و رفتم بی بضاعت

دمیده ناگهانم صبح پیری ‏ ‏ نصیب من نشد روشن ضمیری

ز عمر خویش غالب ساعتی هم ‏ ‏ نکردم حیف صرفِ طاعتی من

چو شمع کشته آتش در جگر نیست ‏ ‏ اگر چه صبح محشر در نظر نیست

پشیمان گرچه از کردار خویشم ‏ ‏ ندانم عاقبت آید چه پیشم

باین شادم که در دینم خلل نیست ‏ ‏ چه غم در نامه ام گر یک عمل نیست

طفیل مصطفی و عترت او | بحق احترام و قربت او

بسویم یارب از رحمت نظر کن | ز هر جرمی که کردم درگذر کن

بکن محشور با اهل نجاتم | دگر بنویس بر جنت براتم

ز آب کوثرم پیمانهٔ ده | جوار اهل بیتم خانهٔ ده

بقربت کرده ام محکم توسل | ز شان شان نمیباشد تغافل

ز موی افزون بود بر سر گناهم | نباشد جز باین پاکان پناهم

خطاب بعشق

بیا ای عشق ای دمساز دیرین | چو گاه از جا در آری کوه تمکین

یکی را از جنون صحرا وطن ساز | یکی را بر امیدی کوه کن ساز

دل فرزانه را آوارگی ده | زنان را همت مردانگی ده

زلیخا را وطن آواره گردان | بآن جاه و حشم بیچاره گردان

غرض هست بهر کس آورد زور | اگر باشد سلیمان میشود مور

به نیرنگ تو دانا سخت نادان | بکارت عقل دوراندیش حیران

بزورت ناتوان گردد توانا | شود نادان بارشاد تو دانا

به تعلیمت شود علامه مجنون | بود از مکتبت طفلی فلاطون

خبر از هجران نترسد حسن طالب | بود بر جمله مغلوب تو غالب

نه بر عشاق تنها دست داری | ز جام بیخودی شان مست وارنی

کمند جذبه ات از بس رسائی / کند با دلربایان دلربائی

محبت را چو مستی غالب آرد / دل مطلوب سوی طالب آرد

بده جوش خم از مستی دلم را / شراب و درد کن آب و گلم را

دلم را ده فشار پیچ و تابی / گهر بگذار و کن یک قطره آبی

ز آب دیده رویم تازه گردان / ز فریادم بلند آوازه گردان

بکن احیای طبع مردهٔ من / چو دل بگشا دل افسردهٔ من

بده در بند سروی ذوق و شوقی / چو قمری جز و گردن سار طوقی

بیاد گلرخی از درد پنهان / برنگ عندلیبم کن خوش الحان

بدرد خود دل من مبتلا کن / نفس را ناله و آه رسا کن

دگر بی پرده کن درد نهانم / نی نالان بکن هر استخوانم

بیارا از سر رگم مانند قانون / بمضراب اثر آهنگ موزون

زبان را بلبل دمساز من ساز / کباب شعلهٔ آواز من ساز

بمرغان چمن سازم هم آهنگ / دلم را همچو گل ده غوطه در رنگ

که فکر معنی رنگین و تازه / بروی لفظ ریزد رنگ غازه

زبان من طلسم ناخوشی چند / چو سوسن بر لبم این خامشی چند

ز تلخیهای هجرانم نگهدار / دهانم را بکن شیرین ز گفتار

ز درد دل کلامم را اثر ده / حلاوت از رسیدن چون ثمر ده

بکن سوزان بدل تاب تنک را — میارم بر زبان حرف خنک را

باشعارم بده رنگ قبولی — بکن بی رتبه چون حرف فضولی

تمهید تصنیف مثنوی

مرا در دل خیال مثنوی بود — هوس با اهل این فن همسری بود

تفحص مینمودم آن حکایت — که باشد صدق [illegible]

حدیث عشق و هجر و وصل باشد — نه محض افسانهٔ بی[illegible] باشد

چو دیدم قصهٔ لیلی و مجنون — مکرر پیش ازین گفتند موزون

نگر دیدم باستادان هم آهنگ — که میباشد خامه‌ها [illegible]

بذکر یوسفم ذوق سخن شد — نکرد اقدام دل چون [illegible] شد

بنظمش بلبل فردوس پرواز — شد از تار رگ گل نغمه پرداز

دگر دیدم بنظم آورده جامی — بود آن مثنوی مشهور و نامی

پس از وی ناظمی در شعر استاد — بنظمش کرد طرز تازه ایجاد

چه الفاظش جواهر وار رنگین — چه مضمونها چو گل سیراب رنگین

بدنبال قصهٔ فرهاد و شیرین — شده منظوم استادان پیشین

چه حاصل گر کنم در نظم دیگر — که کم شیرین بود قند مکرر

بمن تا قصهٔ نرجس رسیده — دل آواره گردید آرمیده

بنظمش چون حدیث روز عشق است — بیان حسن و ذکر شور عشق است

بنظم آوردنش شد دلنشینم | لا از روی کتب آمد یقینم

نجیبی اگرچه در نظمش درآورد | سوی آغاز از انجام ره برد

(تخلص شاعر ۱۲)

بالفاظ درست و معنی راست | بترتیب روایت بی کم و کاست

بگفت اما شدش تقدیم و تاخیر | بیان عشق پر ز لطف و تاثیر

بمعنی گرچه مقصد ذکر مولی است | حدیث عشق اولی گفتن اولی است

دل من غنچه شد زین تامل | که بندد دسته ها از نرگس و گل

زبس باریکی و نازک پسندی | شد از تار نفس گلدسته بندی

دمیدم ہمچو نے در کلک جانی | که سازد از گل و نرگس بیانی

مراد از گل گل باغ امامت | امام عسکری روشن کرامت

بود نرگس ز نے والا نژادے | مبارک طینتی عصمت نهادے

تعالی الله زہے مطلوب طالب | فداے نام ایشان جان غالب

چو حرفے از گل و نرگس نوشتم | رسانیدند بوے از بهشتم

بدست من نئی نرگس قلم شد | ورق چون برگ گل رنگین رقم شد

دگر از معنی رنگین و تازه | توان بستن بروی صفحه غازه

مقرر کرده ام گلدسته نامش | ز رنگینی بکن یارب تماشش

آغاز داستان

باسناد صحیح اهل روایت | چنین کردند شرح این حکایت

که شاهی با شکوهی بود در روم | بقیصر در جهان معروف و موسوم

مرصع از جواهر تخت و دیهیم | عمارتها ملمع از زر و سیم

چه گویم رفعت آن قصر و ایوان | بود هر برج با مثل برج کیوان

زمین صحن تا در عنبر و مشک | نمیشد یک گلش از آب و گل خشک

ز انواع جواهر در ثمین در | برنگ بحر در کان صندوقها پر

بسوی او ز امصار و بنادر | روان دایم هدایا از نوادر

بهم سیم و زرش چندان رسیده | که زیر خاک هم قارون ندیده

ز وصف غلمان رومی و سیه فام | چو روزش صبح یکسو یکطرف شام

چو مهر از لبس حایل و احتشامش | مفصل کس ندید از خاص و عامش

به تعداد سپاهش همچو انجم | دبیران بیخبر سر رشته ها گم

شدی هرگه سوار از هر طرف فوج | زدی مانند قلزم موج بر موج

شبی از گرد فوجش روز روشن | با بر نیزهٔ از خود و جوشن

روان پیشش هزاران باد پا اسپ | به نقش دلنشین و رنگ دلچسپ

سپهرسانش از پیلهای کوه پیکر | برفعت هر یکی با چرخ همسر

کجا جاه جم و فر فریدون | کجا شانش به نسبت خاک و گردون

ولیکن ناصواب اندیش بود است | خدا ناترس ترسا کیش بود است

به پیش بت نمودی سجده دایم | نکردی رو برب حی و قایم

چو کفر و بت‌پرستی بود دینش — بدل جا کرد کین مسلمینش

همیشه فوج‌ها را می‌فرستاد — که از اسلام بردارند بنیاد

اسیر از ظلم کردی مسلمین را — اذیت‌ها رساندی اهل دین را

نیشوعا نام ابن داشت آن شاه — با اقبال بلند و حشمت و جاه

نه همچو شهزادهٔ عالی دماغی — چراغی گشت روشن از چراغی

ملیکه نام از وی دختری بود — همان ناسفته یکتا گوهری بود

نه تنها این چنین روشن حسب داشت — که والا گوهر و عالی نسب داشت

ز نسل پاک شمعون مکرم — وصی حضرت عیسی بن مریم

نه از جد و پدر بودش لطافت — رسید از مادر او را این شرافت

ز بس حسن و لطافت بود حوری — سراپایش به رنگ شمع نوری

قد موزون او از استقامت — دلیل دلنشینی بر قیامت

معنبر موی او در عهد بازی — شب هجران عاشق از درازی

جبین او دو چندان از مه نو — سر شام دگر افگنده پرتو

خدا دا ابروی آن لیلی چه موزون — خمیده همچو شاخ بید مجنون

چه گویم وصف چشم آن پری‌زاد — ز کلک صنع منکر ولیکن بود صاد

ز رشک چشم مخمورش بگلزار — رگ نرگس طپان چون نبض بیمار

سنان ریزهٔ الماس مژگان — دوانده ریشه در دلهای خوبان

دم صبح بناگوشش ستاره — دُرِ آویزه باشد در نظاره

عرق شبنم گلِ سیراب رخسار — تاب و رنگ و نرمی لیک بسیار

برویش خالِ مشکین چشم بد دور — برنگ مردمک سرمایهٔ نور

بلندی بخشِ نامِ حسن بینی — چو نقشِ سکه تا بر زر نشینی

ز بس تنگی دهانش محض اسمی — برنگِ غنچه نامِ گل طلسمی

به پیشِ آن لبِ میگون و سیراب — ندارد مطلق آب و رنگ عناب

ز آب و رنگِ سیبِ آن زنخدان — بحسرت در دهنها آب گردان

چو مینا گردنش صاف و خوش اسلوب — نمایان رنگِ خون چون باده زان خوب

مصفا ساعدِ سیمین آن حور — خمیرِ نور همچون شمعِ کافور

بدستِ او بود رنگِ حنا تنگ — جبلی همچو مرجان سر بسر رنگ

ایاغِ واژگون از زر دو پستان — تهِ صد پرده چون مالِ بخیلان

بروی کار پشتِ لاله پستان — هنوز از نرگسِ او نیز پنهان

شکم تعبیرِ خوابِ ناز مخمل — بدن سر تا قدم همرنگ صندل

زنافش در تحیر چشمِ گرداب — کز آن چاه زنخدان برده آب

میانش از نزاکت آفرینی — شکست آماده همچون موی چینی

بتشبیهی غلط کردم بیانش — نباشد غیرِ موئی کف میانش

چنان پشتی بپایانِ لطافت — بنهر آبِ حیوانِ لطافت

سرین تا ساق از صندل و طنبور — میان اطلس نایاب مستور
خانا بسته و نابسته آئین — کف پا همچو برگ لاله رنگین
جواهر بر تن او سخت بی آب — چراغان را چه رونق پیش مهتاب
میان برقع اش چون شمع فانوس — خرام از ناز و تمکین غیر محسوس
ز روی عفت و شرم و حیائش — نیامد در نظر جز پشت پایش
نهان چون گشته در لبها تبسم — ز گل آهسته تر طرز تکلم
ز حسن و خوبی و شکل و شمائل — دلی جدش بسویش بود مائل
بجانش نیز شفیق و مهربان بود — که نور دیده و آرام جان بود
گرامی همچو جان می دید او را — دوباره عمر می دید انست او را
نمودی دمبدم دلجوئی او — دلش خوش میشد از خوش‌خوئی او
نشد ازبهر آن مشغول بازی — سخنور در فرنگی هم بتازی
مقرر کرد تا هر دو زبان را — کند تعلیم آن شیرین بیان را
دگر تهذیب اخلاقش نماید — دری از علم بر رویش گشاید
بحکم شاه پیشش او دو زانو — نشسته همچو نقشی آن پری رو
برفت آن بازی طفلانه از یاد — گرفت از زیرکی الف با استاد
همیشه بود پیشش باز انجیل — نکردی هیچ روز از شوق تعطیل
باندک عرصه از فضل باری — بقانون تلاوت گشت قاری

با آن هر دو زبان زود آشنا شد / با دراک سخن ذهنش رسا شد

ولی با تازیش ربط دگر بود / با زیر کردنش ضبط دگر بود

کتابی را که دیدی صاف خواندی / بفهم هیچ معنی در نماندی

بپیشش متن شرح هر مفصل / بذهنش بی تأمل عقده را حل

زخواب ناز چشمش چون شدی وا / برنگ صبا کردی دل کتب جا

سحرگه درس خواندن بود کارش / بوقت چاشت مشقی در کنارش

پی مشق نوشتن چون نشستی / به از نقاش چین صد نقش بستی

چه گویم از قلم گردانی او / بشکل رقم هم نباشد ثانی او

باندک مشق پیدا کرد دختر / خطش از خط خوبان خوشنما تر

به نیکو سیرتی وز حسن اخلاق / بروزی چند شد مشهور آفاق

گذشت از عمر او چون سیزده سال / ملک ننمود در تزویج اهمال

دو تا او را برادرزاده بودند / چون سرداران هر دو نیز آزاده بودند

بدل تجویز کرد این کلان را / که باشد مونس و محرم فلان را

ازین غافل که آن صاحب کرامت / بود دُرج دُر بحر امامت

بمهرش دست ناپاکان رسا نیست / بقفل او کلید آشنا نیست

فراهم کرد جمعی ز اهل تنجیم / بدست هر یکی اوراق تقویم

باستصواب شان ساعت مقرر / شد از بهر قران او و داختر

ولے غالب بحکم عقل و عادت | نحوست را چه نسبت با سعادت

بزم آرای قیصر برای تزویج ملیکه و افتادن چلیپایه با تخت و برآمدن ماه دگرگون بخت

شبے چندان چراغان طرب شد | که گردون ملکوکب عجب شد
بگرد قصر قیصر تا بیک میل | درخشان همچو کوکب ها قنادیل
چراغان گشت از بس عالم افروز | شب تاریک شد روشن‌تر از روز
چراغان بسکه چون در هر مکان شد | سیاه از دود روی آسمان شد
چنان شد گرم این هنگامه هرجا | که شد پروانه ناپیدا چو عنقا
چراغان بسکه ز جوش کمالے | فلک گردید فانوس خیالے
به پشت بام ها نور دگر بود | که هر یک در نظر طور دگر بود
ز بس از روشنی هنگامه شد گرم | کواکب شد شرار سنگ از شرم
در و دیوار روشن از چراغان | زمین صحن گلشن از چراغان
چنان بود است آتشبازی آن شب | که بند از خیرگی شد چشم کوکب
بهر دم روشنی بخش نظاره | فروغ ماهتابی و ستاره
هوائے آنقدر ها سر کشی کرد | که از بیمش فلک پهلو تهی کرد
در آن شب جا بجا بس مست گردون | ز شور و زور چرخ‌ها شد دگرگون
ز بس بیهم گل نوخیز گل کرد | بهار دیگر از گلریز گل کرد
در این شب از عناصر خبر نداری | برای جوش گل باد بهاری

در و دیوارها با آن بلندی شده آئین بستہ از آئینہ بندی

تجلی چون بہر یک رو نموده درے از عالم دیگر گشوده

ز بس نقاره ها را جا بجا چید صدا در گنبد گردون بپیچید

غریو طبلها چندان کہ من بعد نمیسازد بلند آواز خود رعد

نہ تنہا زین شغب شد رعد خاموش فلک را نیز باشد پنبه در گوش

ز کوس و کرنا شد بسکہ غلغل زمین چون آسمان شد در زلزل

نفیر و بوق هم میکرد شورے کہ گویا بود شب روز نشورے

بقصر کہنہ رنگ تازه کی ریخت بہر در پرده زرتار آویخت

بصحن آن عمارتهای عالی نموده فرش خز دیبای قالی

هزاران شمع کافوری فروزان بمجمرهای زرین عود سوزان

ز طنبور و رباب چنگ و قانون بہر ایوان بلند آهنگ موزون

یکے گردیده الحان زیر با بم ز گوش ساز هم نشناسد از هم

اثر گشته دلیل نغمه سنجے کہ سازد راه دلها چون نفس طے

میسر شد از رنگ بزم آرائی ز گلرویان چمن پیرائی او

ستاده سرو بالائے بجائے نشسته یکطرف گلگون قبائے

یکے پیمانه بر کف همچو لاله یکے چون غنچه مینا لب پیاله

یکے در خوش خرامیها تدروے یکے با ناز و تمکین همچو سروے

صباح با صفا خوبان روی ‌ ‌ ندیده روی شام خط زشوی

برنگ شمع در محفل ستاده ‌ ‌ فروغ روی شان بیرون فتاده

ز اقسام شراب پرتگالے ‌ ‌ نیامد در نظر یک شیشه خالے

نه تنها بود قیصر مست و سرخوش ‌ ‌ ندیمان و غلامان بیشتر خوش

دو چار اهل مجلس خوبرویان ‌ ‌ بلب خندیدنی لبیک گویان

زنان نازنین خوش خرامش ساز ‌ ‌ بصد آهنگ دلکش نغمه پرداز

بگفتن در نیاید وصف زنها ‌ ‌ همه در حسن و خوبی طاق و تنها

پری وش دمبدم دستک تازه ‌ ‌ نخواندن هر نفس آهنگ تازه

چو شیرین جمله در شیرین ادائے ‌ ‌ چو لیلی هر یکے در دلربائے

دمے کز رقص شد هنگامه برپا ‌ ‌ چو زلف شان فتاده زهر دربا

برقصیدن چو قد خم نمودند ‌ ‌ چه چوگان گوی دل را می ربودند

بوقت چرخ آن زرین لباسان ‌ ‌ بهر جانب چو چرخ آتش افشان

درخشان لعل و دُر از دو دامن ‌ ‌ برنگ برق در بزم آتش افگن

برقص جلوه هر یک همچو طاؤس ‌ ‌ نهان در پرده گویا شمع فانوس

چو نقش پای انداز نشستن ‌ ‌ سبکتر از شرار سنگ جستن

بپای آن زنان فتنه انگیز ‌ ‌ چو دل زنگوله ها بیهم صدا خیز

چه زنگوله دل چاک عنادل ‌ ‌ که دارد هر صدا اش کار با دل

نشان دادن بایما و اشارت | برای جان و دل اسباب غارت

گہے بیخود گریبان را دریدن | گہے بر فرش بی طاقت طپیدن

بالفت رام گشتن گاه دیگر رم | کمند دلفریبیہا چم و خم

تبسم گاه و گاہے لب گزیدن | تغافل کردن و دزدیده دیدن

نہ جنبید عضوی بی ادائی | سخن در پرده با موزون صدائی

برون زانداز گفتن غمزه ناز | دگر باید نمودن مطلب آغاز

پس از جشن و طرب بخلوت خاص | برائے اہتمام عقد دختر

گران قیمت سریری از طلا داشت | کز انواع جواہر بس جلا داشت

شده فرمان که در صحنش گذارند | بران داماد را در جلوه آرند

بچلگشتہ بجابہ داشتندش | سر چل پایہ بگذاشتندش

سر دیوارہا در بر لب بام | شده برپا چلیپا ہا و اصنام

ز اولاد حواریان ہلیلے | سه صد کس را فراہم کرد آنجا

ہمہ عبّاد و ہر یک نیک محضر | بعلم فقہ و دین خود خود در

دگر مقصد نفر ارکان دولت | بجان وابستہ دامان دولت

ہزار اعیان دیگر چار باره | ہجوم عام بیرون از شماره

برادرزاده خود را بمجمع | خودش بنشاند بر تخت مرصع

برنگ شمع زرین تاج بر سر | چو گل پیراہنے خوشرنگ در بر

تبسم آلستن صبح سعادت | منور بر خلاف عرف و عادت
کواکب را نمود از پرده ظاهر | نخوان آبنوسی چون جواهر
چه شب وقت حصول هر تمنا | چه ظلمت سرمهٔ چشم تماشا
چه شب آرام بخش بیقراران | لباس کعبهٔ امیدواران
چه شب بیدار ساز بخت خفته | نقاب چهرهٔ راز نهفته
چه شب جمعیت خلوت گزینان | سواد دیدهٔ باریک بینان
چه شب گرد سواد کشور عشق | سیاهی در نظر از لشکر عشق
چه شب آئینهٔ اسرار عاشق | سویدای دل بیدار عاشق
عروس آن حال را هم شنیده | بجیب فکر و غم سر در کشیده
پس از اندیشهٔ دور و درازش | چو مخمل برد آخر خواب نازش
چو چشمش مست از خواب گران شد | تجلی از جمال سروران شد
چه می بیند بر آن چلپایه منبر | چه منبر کو سکینهٔ چرخ اخضر
نهاده از تجلی زیب داده | ز گردون پرتوش بیرون فتاده
حواریان بدورش دسته دسته | مؤدب ایستاده دست بسته
بپای کرسی با زیب و تزئین | نشسته عیسی مریم به تمکین
به پهلویش مؤدب هر دو زانو | نشسته جانشینش جد بانو
ورا آمد ناگهان از در محمد | بروی چون مه انور محمد

بسر افسر ز انوار الهی ‌‌ ‌ ببر خلعت ز آثار الهی

بدست راست پویان جانشینش ‌ ‌ پی سر جملهٔ آل طاهرینش

(یعنی حضرت امیر المومنین)
باستقبال او عیسی از جا جست ‌ ‌ بغل گیرش شد و بگرفت دستش

بگفتا مرحبا ای فخر آدم ‌ ‌ مشرف ساختی ما را ز مقدم

بفرمودان شفیع روز محشر ‌ ‌ مرا با تست یک حاجت برادر

رسیده در ضمیر حق پسندم ‌ ‌ حسن را با ملیکه عقد بندم

بگفتا عیسی مریم بشمعون ‌ ‌ سعادت رو نمودت کرد اکنون

بگوش دل شنو از من تو این پند ‌ ‌ فگن با آل احمد طرح پیوند

شرف باشد چرا نبود قبولم ‌ ‌ بگفتا خویشی آل رسولم

جو ایجاب و قبول آمد با اقرار ‌ ‌ زهر لب تهنیت برخاست یکبار

همه بر منبر پرنور رفتند ‌ ‌ چو موسی بر فراز طور رفتند

گرفته هر یکی بر پایه جا ‌ ‌ برنگ شمع نورانی سراپا

محمد پایهٔ ارفع گزیده ‌ ‌ برای خطبه خواندن قد کشیده

چو شیرین خطبه فرمود انشا ‌ ‌ بتحسین شد زبان جمله گویا

حواریان گواه عقد گشتند ‌ ‌ نثار افشان ز جان نقد گشتند

ملیکه در خیال خواب و خرم ‌ ‌ بسر آورد شب با ناز همدم

سحر چون بخت تا بیدار گردید ‌ ‌ چو چشم خویشتن بیدار کردید

چو دید این حال جدش شادمان شد ‌ ‌ ‌ بر احوال اسیران مهربان شد

دگر نسبت بآنها احترامی ‌ ‌ ‌ نمودی و فرستادی طعامی

نه با احترام اهل اسلام ‌ ‌ ‌ نمودی گاه گاه اظهار آرام

بهاهل دین رعایت مطلقش بود ‌ ‌ ‌ وگرنه از مرض جان بر لبش بود

در خواب دیدن ملیکه بعد از چهارده شب حضرت فاطمه علیها السلام را

شبی گردید بعد از چهارده شب ‌ ‌ ‌ فراهم نرگس آن ناله بر لب

شبی نورانی از ماه دو هفته ‌ ‌ ‌ تجلی نور کوکبها نهفته

نه شب در جلوه با نور و صفائی ‌ ‌ ‌ صباح مهر تابان در قفائی

نمایان نخشش جهت نور و تجلی ‌ ‌ ‌ زمین تا آسمان طور و تجلی

نه شب آئینهٔ نور الهی ‌ ‌ ‌ که محو از خلق شد نام سیاهی

ملیکه با دو چشم تر در آن خواب ‌ ‌ ‌ چه می بیند جهان بگرفت مهتاب

نه آن مهتاب بل نور دگر بود ‌ ‌ ‌ تجلی ظاهر از طور دگر بود

به پیشش آن تجلی در نظاره ‌ ‌ ‌ نباشد ماه تابان خود ستاره

از آن نوری که او در خواب دیده ‌ ‌ ‌ دل بیدار شد روشن چو دیده

چو چشم او بآن نور آشنا شد ‌ ‌ ‌ منور خانه از خیر النسا شد

روان حوران و مریم همرهٔ او ‌ ‌ ‌ ز نورش خلد شد خلوت گه او

ببالینش رسید آن لمعهٔ نور ‌ ‌ ‌ سراپا در لباس خلد مستور

سوی خیر النسا مریم اشارت
نمود و داد دختر را بشارت

که اینک مادر زوج تو زهراست
بتعظیمش قد خم گشته کن راست

شنید و فتنه از شوق انگیخت
بگستاخی بدامانش در آویخت

ز بس بیطاقتی و بیقراری
بصد عرض نیاز و عجز و زاری

بگفتا شوهرم بر من جفا کرد
دگر نشنود رو ترک وفا کرد

خبر نگرفت از حال تباهم
نشد روشنگر بخت سیاهم

نپرسید از غم و بیماری من
ز بیتابی و شب بیداری من

نداد از رحم جانم را تسلی
نکرد از لطف در چشمم تجلی

نظر ننمود بر بد حالی من
گهی نشنید عاجز نالی من

نکرد از لطف سوی من گذاری
نداد از ناله هم دل را قراری

ز حسن خلق فرزند تو دوراست
که من در رنج و غم او در سرور است

من و بیتاب بر بستر طپیدن
ز دل جای نفس آهی کشیدن

اگر جا گرم سازم تا بر خواب
خورم چون موی آتش دیده صد تاب

ز چشمم بسکه خون دل روان است
رخ زردم برنگ ارغوان است

به هجرم زندگانی سخت شاق است
ندانم جفت من بهر چه طاق است

ندانم بیش ازین تاب جدائی
سرت گردم بکن حاجت روائی

بدو فرمود خاتون قیامت
که ای شایستهٔ عز و کرامت

بقهر رندم وصال اندیشی تو | نباشد جز محال اندیشی تو
که هستی بر طریق و کیش باطل | نیاید مظهر حق پیش باطل
دلم خوشنود شد از خویشی تو | ولی بیزارم از بدکیشی تو
دلت مائل بسوی کفر و شرک است | ملوث زین سبب جسمت بچرک است
تو تا در دین ترسایان اسیری | ز وصلش بهره هرگز نگیری
بود تا نقش باطل در دل تو | بجز حرمان نباشد حاصل تو
در آئی گر تو در دین محمد | شوی ثابت در آئین محمد
شود روشن ز ایمان گوهر تو | نماند بی تو دیگر شوهر تو
رضای عیسی و مریم همین است | که شرع والدم دین متین است
ز کیش تست مریم نیز بیزار | اگر باور نداری رو با و آر
بگفت آن پاکباز عشق آئین | ز دین حق بکن ارشاد و تلقین
که من نادیده ام روی محمد | رجوعم نیست جز سوی محمد
چو حسن اعتقاد او عیان شد | دل خیر النسا پر شادمان شد
شهادت هر دو او را کرد تعلیم | پس از تعلیم کرد اعزاز و تکریم
چو دید از عشق بی صبر و قرارش | کشید از لطف و چون دل در کنارش
گرفت از مهر در بر غنچه سان تنگ | گل اندام او بشگفته صد رنگ
بجان دلجوئی و دلدارئیش کرد | علاج رحمت و بیمارئیش کرد

نویدِ مژدهٔ وصل حسن داد ‏ نوائی از نسیم جان به تن داد

بدختر گفت میکش انتظارش ‏ که اینک میشود سویت گذارش

بوصلش خرّم و خرسند گردی ‏ ز دیدارش سعادتمند گردی

کنونش زود سویت میفرستم ‏ مرادِ آرزویت میفرستم

دگر دختر دل خود شاد داری ‏ بجان هر دو شهادت یاد داری

که نورانی کند جان و دلت را ‏ ز ایمان حل نماید مشکلت را

چو شد بیدار آن فرخنده بانو ‏ سوی رب زد بسوئے قبله زانو

شهادت دمبدم تکرار میکرد ‏ دعا هم بهرِ وصل یار میکرد

برنگِ حلقه چشمش باز بر راه ‏ که در خواب از قدومش گشت آگاه

دلِ او از طپیدن آرمیده ‏ ولیکن ز انتظارش باز دیده

سحر تا شام چشم انتظارش ‏ چو نرگس باز از بادِ بهارش

در خواب دیدن ملیکه امام حسن عسکری علیه السلام را و وعده دادن آنحضرت از قدوم میمنت لزوم هرشب پیش او بنابر شرف اسلام

شبِ دیگر برنگ دیده روشن ‏ ز نورش شش جهت گردیده روشن

ز بس نور و صفا گویا صباحی ‏ بچشم عاشقان وقت فلاحی

زمین یک لوح سیمین از تجلی ‏ فلک آئینه آئین از تجلی

زہی تسبیح ظہر عالی جنابے | برنگ صبح در بر آفتابے

زمین چون آسمان یاب جلا شد | سفال و سنگ از سیم طلا شد

نه روی خاک را بگرفت مہتاب | بہر جا بود آبے گشت سیماب

بصافی ماہتاب از بس رسیده | ز ہر چاک کتان صبحی دمیده

چو انجم تافت از ہر ذره نورے | نمایان گشت آثار ظہورے

ملیکه ہر نفس نامیدوارے | شہادت بر زبان میکرد جاری

چو اندک داد فرصت اضطرابش | بروئے ناز بالش برز خوابش

در آن خواب ہمایون بخت بیدار | دلش روشن نمود از نور دیدار

چو عینک گشت چشم دوربینش | که دید از دور نقش دلنشینش

باستقبال شد سویش خرامان | نثار از اشک چون گوہر بدامان

بسر چون اشک بیطاقت دویده | بسرعت تا بدلالش رسیده

چو چشمش روشن از روی حسن شد | دگر مانوس با ہم جان و تن شد

تماشا کرد چون آئینه رویش | بحیرت باز چشمش ماند سویش

جمالش دید و از خود رفت در دم | بہ پیشش مہر تابان ہمچو شبنم

تعالی الله زہی حسن و جمالش | کند دل دیده سان وقف خیالش

قدش ہموزن تر از سرو بہشتی | سراپا پاک و صاف از قبح و زشتی

[illegible] | نظر نقشش نشیست ماه نو کماہی

سپہر حسن از چہرۂ نورانی او — نباشد غیر یوسف ثانی او

چہ ابرو طاق ایوان لطافت — نمود رفعت شان لطافت

ز لطف چشم او گمنام بادام — بحسرت تلخ باشد کام بادام

سر مژگان سنان دلخراشی — ز بس تیزی زبان دور باشی

چہ رخسارش گل سیراب خوبی — نباشد شبنمش جز آب خوبی

دہان تنگ و نقش نگینی — نمی بیند مگر باریک بینے

لب جان بخش موج آب حیوان — خط نورستہ خضر پاک دامان

زنخدان مینماید بے تکلف — چہ یعنی تجلی گاہ یوسف

بیاض گردنش صبح سعادت — بساعد بر ید بیضا زیادت

کف دستش حنا رنگیست یا نور — کہ از عکسش شود یاقوت بلور

حنا نابستہ بس رنگین انامل — بود از رشک خون عناب دل

نہ رنگی از حنا بر ناخن او — گرہ از دل کشا ہر ناخن او

چہ باید گفت وصف سینۂ صاف — بود روشن تر از آئینہ صاف

چہ نافی مرکز پرکار صنعت — نشان آیۂ اسرار صنعت

ز باریکی میانش را بیان نیست — چہ باید گفت گویا در میان نیست

بہ بر آئینۂ زانو نگارے — ز رشک آئینہ را در دل غبارے

عمود صبح بر پا ساق سیمین — گہ رفتن عصائے حلم و تمکین

زنرمی و نزاکت آن کف پا | کند از بوسه رنگ لاله پیدا

بسجده آمد چو آن جان بر لب عشق | بدلبر کرد عرض مطلب عشق

نمود اظهار درد و کلفت دل | نیاز و عجز و مهر و الفت دل

دگر گفت از غمت ای دلبر من | بها آمد بهجران بر سر من

دل من شد ز تاب شوق بریان | ز بس اندوه چشمم گشت گریان

شدم از درد عشقت سخت بیمار | تنم از ناتوانی گشت بیزار

بشوق دیدنت دیوانه گشتم | ز بس وحشت ز خود بیگانه گشتم

گهی سر در گریبان از تأمل | گهی بیتاب و گاهی با تحمل

گهی با خویشتن حرف و تکلم | گهی خاموش و گاه و تظلم

مرا حاجت ز عیسی تا برایت | گرفت و عقد بست ای من فدایت

یقینم شد که باشی مونس من | شوی هر شب تو شمع مجلس من

همان شب از طفیل بخت بیدار | نمودی چشم من روشن ز دیدار

دگر با من نکردی اختلاطی | نیفگندی تو طرح ارتباطی

بحرف مهر نگشودی دلم را | بلطف آسان نکردی مشکلم را

بساط عیش را برچیدی از من | نمیدانم چه عصیان دیدی از من

برفتی بیخبر چون رنگ رویم | نیاوردی دگر روئی بسویم

خیالی از جمالت ماند در دل | تمنائی وصالت ماند در دل

ہلاکم ساختی از دردِ ہجران ۔ چو شمعِ صبح کردی داغ حرمان

دلم از دست رفت و ماند دردے ۔ دم آخر چو صبحم آہ سردے

رسیدن عمر من تا چند دیگر ۔ تغافل اینقدر مپسند دیگر

حسن فرمود از لطف و تفضل ۔ کہ با دا خاطرت بشگفتہ چون گل

خیال عشق بیجا اصل ندانی ۔ مرا از حال خود غافل ندانی

ملاقاتِ تو خاطر خواہ من بود ۔ ولے کفرِ تو سدِّ راہ من بود

مسلمان چون شدی امشب بخوابت ۔ رخِ خود بنمایم بے حجابت

تسلی کن دل بیتاب خود را ۔ نہ پنداری خیالی خواب خود را

کہ خوابت نیست جز رؤیای صادق ۔ نباشد کس چو من گویای صادق

نخواہم ماند یک شب بے تو دیگر ۔ ز درد و غم مکن خاطر مکدر

چنین یک چند خواہد بود کارم ۔ بہ بیداری شوی آخر دوچارم

دگر از قید غم آزاد باشے ۔ باُمید وصالم شاد باشے

بدنیا محنتی بے راحتے نیست ۔ ز کلفت کلبۂ بے ساحتی نیست

دگر ہم چند روز از من جدا باش ۔ رہا کن فکر و در ذکر خدا باش

نہالِ عشق در دلہا نشاند ۔ چو کامل شد ثمر ہم میرساند

بہر حال از توکل دل قوی دار ۔ بمنزل گاہ عزم رہروی دار

توکل توشۂ راہ ثواب است ۔ برائے تنگی دل فتح باب است

شود هر چند بر دل شوق غالب | باندازِ توکل باش طالب

خبر دادن امام حسن عسکری علیه السلام در خواب ملیکه را از تاختن جدش بر سر اهل اسلام و مامور ساختن او را به برآمدن همراه خیل و خدام

ملیکه با غم و اندوه چندان | سحر شد همچو گل بیدار و خندان

نسیم وصل رنگ چهره افروخت | شمیم وعده چشم او بره دوخت

بچشمش چشم آهو قرص خورشید | که شب واکرد بر وی باب امید

سیه بود است روزش همچو خفاش | دلِ او از زوالِ مهر بشباش

بچشمش بود شب کحل الجواهر | که میگردش مه در پرده ظاهر

سحر تا شام شوق و انتظارش | شبانگه آن مه تابان دو چارش

بهر شب چشم خود خوش تا شدی گرم | فگندی ماهش از رخ پردهٔ شرم

شب و دیدار و روز و انتظارش | بسر میشد چنین لیل و نهارش

ولی چون روز بخشش بود در خواب | خیالِ وصل ظاهر داشت بیتاب

شکایت بر لب از بیداریش بود | همان بیداریش بیماریش بود

چو ماهی چند با یکسان بگذشت | ز طاقت کار آن بیچاره بگذشت

بدل تا دست میداد اضطرابش | همین بود است با جانان خطابش

دگر من طاقت دوری ندارم | [illegible] تاب رنجوری ندارم

بمن چون مهر بنما روز رویت | ز نگاهش فزوده ام در آرزویت

شبی تا بر سر زانو غنوده | بتلخی غذاب شیر نیشش بوده

دگر آن ماه تابان پرتو انداخت | دل صد چاک روشن چون کتان ساخت

نویدش از وصال ظاهری داد | دلش را کرد از قید غم آزاد

بگفت ای بهره صلم محنت اندوز | ز راه ظلم حدت در فلان روز

فرستد لشکری بر اهل اسلام | بباکیدی که کس ننماید آرام

خودش هم شب برای پشت گرمی | روان خواهد شدن از پی بنرمی

تو هم رخت پرستاران بپوشی | برفتن در پی آنها بکوشی

ز دولت خانه ات تنها برآیی | بخیل و خادمان پنهان درآیی

شوی با خادمان راهی تو از پس | بآن هیکت که نشناسد ترا کس

طلیعه از مسلمانان بآن خیل | بتندی رو کنند ناگاه چون سیل

نباید هیچ کس راه هزیمت | شود وقف مسلمانان غنیمت

قوی دل باش ای پاکیزه سیرت | مکن اندیشه گر سازند اسیرت

نیابد ره خلل در عصمت تو | نگردد هیچ کم از عظمت تو

برد در حصه چون هر یک اسیری | تو خواهی بود زان مرد بسیری

رها پس سازدت آن پیر زدام | کند سودا بنخاسی عمر نام

چو آن مرد گردد گرم رفتار | به بغدادت برد خواهد خریدار

شود هنگامهٔ پیراهن تو — کسی محضر کشد کس دامن تو
بسودایت هریکی دیوانه گردد — سرت ای شمع چون پروانه گردد
نماید ناگهان مرد پیری — بایمان صبح سان روشن ضمیری
بیارد نامهٔ از والد من — بخطی چون سواد دیده روشن
یمن گردی باین تقریب واصل — که راحت میشود از رنج حاصل
چنین باشد بتقدیر الهی — شود حال تو خوش بعد تباهی
ملیکه آن بخوابی رفت از حیا — بفن عشق استاد زلیخا
بگفت ای یوسف مصری غلامت — که نام حسن روشن شد ز نامت
اگرچه نزد جد خود عزیزم — بقربان تو مانند کنیزم
روم راهی که نمود هیچ جاسوس — که باشد ننگ عاشق ننگ ناموس
بارشاد امام پاک طاهر — مطابق گشت روز وعده ظاهر
روان گردید فوجی روز شنباه — بجنبش لشکران چون انجم و ماه
بنا بر گفتهٔ جانانهٔ خویش — برآمد ناله سان از خانهٔ خویش
بذلت را گزیده بر عزیزی — مهیا کرد اسباب کنیزی
ز سیم و زر دل آزاد برداشت — بغربت از توکل زاد برداشت
ز استغنا بدولت پشت پا زد — خوشا همت که گامی پر بجا زد
لباس خویش را تغییر داده — برنگ اشک در راه اوفتاده

بسانِ شمع سرگرمِ سفر بود — که نورِ صبح وصلش در نظر بود
رهِ نادیده میلی چند رفتند — بغفلت خرم و خرسند رفتند
نمایان ناگهان گردید فوجی — نه فوج از قلزمی برخاست موجی
زجا آن خیل را چون سیل بردند — بلشکرگاه خود با ویل بردند
چو شد روز دگر قسمت غنائم — زر نقد و اسیران و بهایم
بنجش خود گرفتش پیرمردی — زبس پیری بطبع سست و سردی
نظر چون کرد بر حسن و جمالش — نمود آن پیر استفسار حالش
که ای در جلوه از روئیت کرامت — بیان کن کیستی و چیست نامت
ملیکه اصل و نسل خویشتن نهفت — جوابش گفت و در معنی گهر سفت
کنیزم ای بظاهر نیک فرجام — زبس خوش چشم نرگس بود نام
یقینش شد زنام او کنیزی — باصلش ره نبرد از بی تمیزی
باو برخورد نخاسی و دیدش — از آن ناقدردان ارزان خریدش
روان شد بعد چندی سوی بغداد — که از بیعش کند خاطر بزر شاد
بره افتاد چون سرو روانش — امید وصل شد تاب و توانش
براهِ شوق با آن پای نازک — سرِ سنگ آسا ز قبش جست چابک
درین ره تا قدم سر جسب کشوده — نشستن وقف نقشش با نموده
کف آن پای نازک چه شد ریش — نمیزد گام از بس شوق خیزش

بیانش گرچه شد چون گل جراحت | نگردی هیچ نکهت استراحت
مگر نخواستش در هر جا نشستی | نه ناچاری چو نقش پا نشستی
نفس آسا بوصف ناتوانی | دلش هیچ است روز و شب روانی
بره گرم طلب گیرد آرام | بود تا منزلش چون برق یک گام
پس از قطع ره و طی مراحل | فتادش چشم چون کشتی بساحل
نمایان گشت دریائی عظیمی | که با هر موجش آید هول و بیمی
چه دریا طرفه طرفائی نمایان | نگاه از دوربین نادیده پایان
زبان زد نام آن دریا فرات است | که آبش عذب چون آب حیات است
لب آن لجه وارد شد چه مالک | بکشتی شد سوار و گشت سالک
دل از حس بکشتی از طپیدن | چو اشک از چشم سرگرم دویدن

احضار نمودن امام علی نقی علیه السلام بشیر ابن سلیمان را و مرخص فرمودن به بغداد از برای خریدن نرجس خاتون یعنی ملیکه

زهی آن نونهال پاک طینت | کزو باغ امامت یافت زینت
برنگ سرو تا نشو و نما کرد | چو قمری هر که دیدش جان فدا کرد
برون از پرده چون روی حسن شد | گل از لبش باخت رنگ خود چمن شد
ز تا تا رسید بار نوجوانی | سراپا گشت شاخ ارغوانی

بحیرت خوش نویسان از خط او — نهان چون لیقه ریحان از خط او

برادران رومی خوب او بود — زیوسف طلعتی یعقوب او بود

ز آثار شباب آن مکرم — دل او بیشتر شد شاد و خورم

شبابش نور چشم دوربین شد — خیال ازدواجش دلنشین شد

ولی آگاه بود از روی الهام — زنش باشد کنیزی حبشیش نام

پسر در پیش رو چون شمع شامی — بخدمت خادمی کافور نامی

بتمکین بود چون نقشی نشسته — در صحبت بروی غیر بسته

بخادم گفت و دم شو شتابان — بکن احضار شبه ابن سلمان

باحضارش ازان فرمود اشارت — که حج برده با بودش تجارت

نهاد انگشت بر چشم و روان شد — سبک مانند کافور از میان شد

بکامی ره بکر طی کرد و در زد — که آوازی ز پای او نه سر زد

بر آمد زین بشارت شبه مسرور — چه می بیند که استاد است کافور

بگفت ای خادم مخدوم عالم — مرا کردی مشرف خیر مقدم

چو شد آگاه بر فرمان مولی — پسر چون دل دویدن دید اولی

غرض پوشید رخت و شد شتابان — بسوی منزل عالی خیابان

رسید و دید بادی را نغز زند — چو گل دارد تکلم با شکر خند

دو چارش نور چشم طاهر او — پس پرده حلیمه خواهر او

بخدمت گشت حاضر بس مؤدب — برسم بندگان لبیک بر لب

سلامی از ادب کرد و ثنا گفت — امام او را جواب و مرحبا گفت

چو بود آن نیک مرد از شیعیانش — بر آمد از لب معجز بیانش

که ای مخصوص ما از آل انصار — ولای ما بجان و دل خریدار

بصدق نیت و حسن عقیدت — دهم بر شیعیان خود فضیلت

ترا انباز رازی می نمایم — بر ویت از شرف در میگشایم

روانت میکنم بهر کنیزی — که خواهد زاد فرزند عزیزی

بود او قایم آل پیمبر — شود فرمان روای هفت کشور

ز عدل آباد گرداند جهان را — ذلیل او کند این دشمنان را

چو آمد نامهٔ رنگین بپایان — شفق از جیب شامی شد نمایان

بپیچید و بدست با کرامت — مزین ساخت از مهر امامت

بآن پاک اعتقاد و پاک دین مرد — سپرده نامه و یک کیسهٔ زر زرد

برنگ غنچهٔ گل زر در آغوشش — بسان ابر شب اختر در آغوشش

دویست و بیست دینار طلا بود — کزان در مردم نرگس جلا بود

به بشر ابن سلیمان مبشر — پس از تفویض آن مکتوب و آن زر

بگفتا ای پاک اعتقادان — روان همچو صبا شو بامدادان

دم صبح از سعادت بهره ور شو — برنگ مهر سرگرم سفر شو

بره آماده کن لابدّ می زاد / خدا همراه راهی شو به بغداد

دلا ای ماکه در جانِ تو باشد / بهر وادی نگهبان تو باشد

درین ره گام همت زود بگذار / مشو خرم کت امشب را روا دار

که می باید فلان روزت چو صیاد / سحرچیر فرات البته استاد

رسد آنجا زوارق اسارا ملی / بوقت چاشتہ از قوم نصاری

(جمع زورق بمعنی کشتی ۱۲)

ز دریا در کند ماهی چه ماهی / بساحل یعنی آن کشتی تباهی

شود بهر خریداران اسیران / هجومے از وکیلان اسیران

جوانانِ عراقی هم خریدار / شوند و عالمے مشتاق دیدار

تو هم در گوشه استاده از دور / ببین وان کنیزک وا منظور

که دارد از حریر گنده در بر / دو تا پیراهن و بر فرق معجر

چو خواهد کس گل رویش ببیند / سراپا غنچه سان در هم نشیند

کس از دستے بدامانش رساند / بصد اکراه چو گردش فشاند

نه بیند مشتری روی چو ماهش / چو عکسِ آئینه زانو پناهش

کند پهلو تهی از هر خریدار / گلِ نرگس ندارد کار با خار

بغنجش گرچه جا از بردگی نیست / چو چشمش طاقتِ بی پردگی نیست

زند بس مالکِ سنگین دل او را / ز بیرحمی کند غمگین دل او را

کند در رومی آن مستور فریاد / که شد ناموس من ای وای برباد

در آن اثنا جوانی بالصباحت — خریداری نماید زان جماعت

بگوید سید هم از عفت او — سه صد دینار و چه قیمت او

بگوشش چون سر حرف خریدار — زبان را دست سازد دراز کار

بتازی گوید آن کان ملاحت — جواب صاف او را با فصاحت

گزین سودای خام خویش بگذر — ترا وصلم نخواهد شد میسر

مده بی سود بر باد این ندرت را — مزن بر سنگ از سودا سرت را

اگر باشی تو با جاه سلیمان — نشوم چون مور از دشت گریزان

عوض هر چند باشد دولت تو — نخواهم کرد هرگز رغبت تو

چو بیند بالکش گریان و نالان — ازان سنگین دلی گردد پشیمان

برنگ شمع گردد بعد گرمی — دلش چون موم در نیرنگ نرمی

بگوید من به بیعت ناگزیرم — که مرد پیر و محتاج و فقیرم

تو از هر مشتری گیری کناره — برنگ زهره پس سازم چه چاره

کنیز آخر دهد گریان جوابش — کند خاموش چون آتش نه آتش

سرت گردم ببوسم دست و پا را — مکن تعجیل در کارم خدا را

شود پیدا خریداری که خواهم — رسد اینک طلبگاری که خواهم

چو بینی اینچنین نزدیک تر شو — بلا گردان آن والا گهر شو

دگر بشنو که نام مالک او — عمر باشد بآن نخاس کن رو

بدست او بده این نامهٔ راز / که بنماید بآن سرمایهٔ راز

بگو گر باشد آن مشتری شمائل / بسوی صاحب این نامه مائل

من از بهر خریداری و تسلیم / دگر با خدمت موی دلیلم

چو بشنید آنچه مولایش بفرمود / مرخص گشت و شب در خانه آسود

روانه شدن بشر ابن سلیمان به بغداد برای خریدن حبش خاتون

چو صبح همدم عیسی ابن مریم / دمیده جان بجسم اهل عالم

کمر بربست بشر ابن سلیمان / چو باد صبحگاهی شد خرامان

ردیف همنشینش گردید چستی / رفیق نیت او شد درستی

بروئیش گرد غربت بی‌نشان بود / اگر آن قطره زن آب روان بود

چو می‌آمد سعادت در نگاهش / مبدل میشد براحت رنج راهش

بهر گامی نوائی رو نموده / که در سعی صفا و مروه بوده

برفتن چون نظر میکرد تعجیل / بجنبش بود سیل سرمه هر میل

برفتن گرم چون خورشید گردید / غرض آن راه در روزی نوردید

بطبع خرم و با خاطر شاد / درآمد ساعت نیکو به بغداد

روان گردید سوی حجرهٔ خویش / که بود دلکش مسکن و ماوا ازین بیش

چو حجره بیت موزون و مصفا / برنگ باطن نیکان مصفا

درش را چون دل خوشنود وا کرد / چو مضمون در میان بیت جا کرد

همه شب فکر سودا بود کارش | نداد ش رخصت خواب انتظارش
نسیم صبح چون پیک بشارت | بدو شد ابن سلیمان کرد اشارت
ز جا برخیز و شو آماده کار | که اینک آید آن گوهر ببازار
ز رخت خواب برجست و وضو کرد | بسوی قبلهٔ حاجات رو کرد
روا چون کرد با تعدیل ارکان | نماز آن پیر صبح نور ایمان
روان شد بعد تعقیب لزومی | باستقبال خاتون رومی
بدریا شد برنگ سیل راهی | گذرگه شد جدا از موج و ماهی
سر پل رو براهش ایستاده | چو ساحلها زهم مژگان گشاده
چو طاق پل بدریا چشم وا کرد | بهر موجی که آمد مرحبا کرد
چو خورشید از بلندی چهره افروخت | حباب آسا بدریا دیده بردوخت
نمایان شد ز کشتیها سیاهی | بروی آب همچون پشت ماهی
دگر تا چشم مالید و نظر کرد | ز هر کشتی هلالی جلوه گر کرد
دگر گردید هر کشتی نمودار | صدف سان پر ز گوهرهای شهوار
چو کشتیها رسیده پهلوی پل | به بغداد اوفتاد از شهره غلغل
ز هر جانب خریداری دویده | کنیزی را از آنها برگزیده
هجوم عام شد گرد اسیران | ز جوشش مالداران و فقیران
گروهی مالداران گرم سودا | فقیران چشم سان محو تماشا

وکیلان بنی عباس هر سو — سر هر یک هجوم آورد چون مو

یکی را از برنگ غنچه در مشت — گهی بر سر نگاهش گاه بر پشت

یکی مانند گل بیجانه در کف — گهی با این صف [illegible] گاه آن صف

یکی چون غنچه صد برگ بر سر — نهاده بهر [illegible] بدره زر

ز [illegible] گرم آن بزه بازار — نشد از گرمی غوغا کس خبردار

ز آخر [illegible] آزاد — ز زردی کار چندی هم پرده بگشاد

نمود از [illegible] چون — [illegible] گشت مجنون

ولی آن پاک طینت همچون خورشید — ز چشم ناکسان محجوب و مستور

نبودش گر کسی از دور دیدی — بجیبش [illegible] نهان سر در کشیدی

نه چون آئینه چشمی دید رویش — نه دستی شانه [illegible] نشان بگشود مویش

گهی گوهر صفت سر تا قدم آب — گهی چون [illegible] آتش فدیده در تاب

به تنگ آمد دل مالک ز تمکینش — بسختی خواست سازد رام و نرمش

سیاست کرد و داغش گرچه آزار — ز وی نشنید حرفی غیر انکار

درین هنگامه مردی بی ره و گند — نمود [illegible] دینار صد

بگفت از عصمتش شد رغبتم بیش — اگر راضی شوی زر میکنم پیش

ز غیرت خامشی بگزید بختی — دلش در دم شکست از حرف سختی

دگر ناچار آن خار جفا کیش — برنگ گل سبز می آمدش پیش

[illegible] خواهی افروخت هر حال — ز بد خو می کنی تا چند اهمال

[illegible] ماه پاره — کنی نفرت خودت کو جست چاره

جوابش داد کای دلدار من صبر — کمن بر جان زارم بیش از این جبر

خریداری اگر بینم آخر کار — که بینم از دیانت در وی آثار

[illegible] افتاد با واقع مطابق — گذشت از قول هادی آنچه سابق

دگر [illegible] از کمین جست — بیران کینه آن نامه رو جست

[illegible] چنین گفت — توانم من غبار از خاطرت رفت

[illegible] است — چه آیا مظهر [illegible]

[illegible] نامه [illegible] — [illegible] آن [illegible]

[illegible] — [illegible]

[illegible] — [illegible] دکه دارم [illegible]

[illegible] ثالث — تمایم تا جناب او دلالت

[illegible] بوش — دو چارش [illegible]

[illegible] او فتاد — دلش زد جوش و سیل گریه [illegible]

[illegible] نامه را بوسید و وا کرد — به هر حرفش نگاه آشنا کرد

[illegible] گفت ای بی صبر و بیهوش — خریدار من است این زود مفروش

[illegible] هم — دگر از زندگی حظی نگیرم

جوابش داد مالک میفروشم ✻ خوش آید حرف قیمت گر بگوشم

بمالک کرد فرخ خریدار ✻ بهم گشتند هر دو گرم گفتار

میان یکدگر ردّ و بدل شد ✻ بآخر هی [?] که منجر تا عدل شد

بهایش بعد ردّ و کد بسیار ✻ همان مقدار شد کاو داشت دینار

زرش داد و گرفت آن درّ مکنون ✻ که چون لعل بدخشان بود میمون [?]

بدست آورد آن رشک زلیخا ✻ که در زندان چو یوسف داشت ماوا

از آنجا شد چو گل دل گشوده ✻ بسوی حجره خود رو نموده

روان چون سایه در پس پی او ✻ شگفته خاطر از فرخ پی او

نظر بر نامه بود او را بهر گام ✻ که بود از مهر در دستش حرز آرام

چو ساکن اندرون حجره گردید ✻ نهان از شد سلمان سوی او دید

که بوسد نامه و بر دیده ساید ✻ گهی می بوسد و گه می گشاید

از و پرسید از روی تعجب ✻ چرا میبوسی این مکتوب از حب

تو گاهی صاحب آن را ندیدی ✻ هم اکنون نامه او از من شنیدی

ترا با او ندانم معرفت چیست ✻ او بی نسبت بیجا [?] این صفت چیست

بگفت ای غافل از شان صفیان ✻ محل نشناس اولاد فتیان [?]

دلت فارغ نما و سوی من آر ✻ بهر حرفی که گویم گوش بگذار

بگویم رتبه شان انچه دیدم ✻ دگر گویم چسان انجا رسیدم

نمود از سرگذشت خود حکایت — سراسر ز ابتدایش تا نهایت

نخستین از خویش تقریب کرد — ازان پس شمهٔ شرح حسب کرد

ز بزم آرای قیصر شه روم — ز تزویج و از آن هنگامه شد دم

بخواب از جلوهٔ عیسی و شمعون — و زان منبر که سودی سر بگردون

ز خیر المرسلین و آل اطهار — ز عقد خویش با حسن و ز ذوق دیدار

دگر از دیدن زهرا و مریم — بخواب و صبح کردن شاد و خرم

دگر از بود نقشش پیوسته در تب — دگر از دیدن دلدار هر شب

دگر بی پرده گفتن آخر کار — بنا بر اشتیاق امر دل افگار

بتازی بیت او یک یک بیان کرد — چو گل بشگفت و زخم دل عیان کرد

بگفتا خسرو ای خضرم درین راه — ز حالش گشت تا حال آگاه

جوان مسموم تلخیهای ایام — رساند این قصهٔ شیرین بانجام

تعجب کرد شه ابن سلیمان — بگفت ای نور چشم و راحت جان

بمولد گرچه اوقات تو شد صرف — بتازی با فصاحت میزنی حرف

بگفت از سلسلهٔ جده ام همزبان بود — به تقلید پدر هر زمان بود

ز نی بود دست تازی را مترجم — مقرر راز بهر من معلم

ازو آموختم من این زبان را — که باشم همزبان مقصود جان را

برگشتن شه ابن سلیمان از بغداد و رسانیدن نرجس

رفتن بخدمت امام علی نقی علیه السلام

صباحے دلکشا فرخ تر از عید — در بازی بروی چشم امید

نه صبح افشانده گرد دامن شب — دلیل روشنی بر رفتن شب

بروے آسمان راه پیما — چو آثار سعادت شد هویدا

چو شد آگاه شبر نیک کردار — برنگ بخت نرجس گشت بیدار

نماز صبح گرد خواند تعقیب — نبر جبس شد برفتن گرم ترغیب

برون از حجره کرد اتقال و در بست — خود از احرام محکم تر کمر بست

بالیده آستین گرداند دامان — چو خاطر جمع کرد اسباب سامان

شتر را بار کرد و بست محمل — روان گردش نهان چون [illegible]

روان گردید از بغداد باکام — عزالی از حدق آورده در دام

چو با آن گلبدن رود در وطن کرد — سراسر دشت را رشک چمن کرد

شتر از نقش پاشد بید پرداز — ز هر بیدی نمایان شوق اعجاز

چو نرجس لیلی محمل نشین شد — فرو هر بید مجنون در زمین شد

ز بیم دور باش عصمت او — نشستی گرد ورفتی باد یکسو

ز بس اجلال آن ماه شتابان — نهان در ابر میشد مهر تابان

شدی پروانهٔ شمع فانوس — چو مرغی سوختی از تاب [illegible]

ز بس مستوری آن فرخنده کوکب — نهان در برج محمل بود تا شب

روان همراه حوران در محمل / بلاگردان نرجس تا بمنزل

هما یک سایه افگن بر سر او / خدایش حافظ و هم رهبر او

بدنبالش خورم و خوشنود میرفت / که رو در منزل مقصود میرفت

نفس هم مبارکباد میداد / غبار خاطرش بر باد میداد

ز بس شادی همی دلش بخویش بالید / چو غنچه بسته تیر در سینه گردید

بهر گامی بشوق از خویش میرفت / برنگ نکهت از گل پیش میرفت

بشوق آن گل گلزار اخلاق / سراپا همچو نرگس چشم مشتاق

زره طی هر قدر جاده میکرد / دل پژمرده اش را تازه میکرد

بسر وقتش هر قدم بادی نویدی / دل و هر نفس بستی امیدی

بجشمش وعده دیدار میداد / بگوشش مژده گفتار میداد

بفضل ایزدی بی رنج و آفت / سفر آخر شد و طی شد مسافت

چو شبر این مژده گفتن کرد آغاز / دل نرجس شگفتن کرد آغاز

دلش از استماع حرف قربت / چو گوهر شست از رنج گرد غربت

سر هجران چو روز آمد بپایان / سواد شهر جانان شد نمایان

خس و خارش که آمد در سر چشم / چو میل سرمه شد روشنگر چشم

چو ره آورد نرجس سوی آن گل / باستقبالش آمد بوی آن گل

روان همراه شبر این سلیمان / بگلشن گشت یعنی قصر جانان

دو چارِ گلبنِ باغِ امامت | علی هادی دین با کرامت
چو نرجس شد سلامی از ادب کرد | امام از مرحمت پیشش طلب کرد
نظر بنمودش پس از اعزاز و اکرام | خدا بنمود چون عز اسلام
چسان خواری کشیش نصاری | عیان گردید دیدی جد ما را
که ما البته و خیر المرسلین است | بشرح ناسخ هر کیش و دین است
چسان شد دگر مشهود و معلوم | جمال روشنان اهلبیتِ معصوم
جوابش داد کای مولی و مهتر | نمودی گفتنی [illegible] تو بهتر
دگر [illegible] کای باب [illegible] راست | [illegible] ذرا امامت
دهم [illegible] بار پیشش ده هزار [illegible] | کنم تا خاطرت خوش از بشارت
کز آن گردد شرف از زانی تو | دگر بنود بعالم تا نی تو
جوابش با بشاشت داد نرجس | که ای شمع هدایت نور مجلس
بمن القدر بشارت ساز تسلیم | که نرجس سیر چشم است از زر و سیم
امام انس و جان پس کرد ارشاد | نظر زندی بشارت مرترا باد
که گردد پادشاه هفت اقلیم | بنامش سکه باشد بر زر و سیم
بنامش بر منابر خطبه خوانند | بپیشش اهل ایمان جان فشانند
زمین را پر ز عدل و داد سازد | ز دین حق جهان آباد سازد
دگر پرسید نرجس از که آن شاه | بدولت در وجود آید کن آگاه

بفرمود از که جدّم خواستگاری — نمودت کن بیان گر یاد داری

جوابش داد از عیسیٰ و شمعون — شب مسعود در اوقات همایون

بفرمودش که چون باهم نشستند — بگو بی پرده عقدت با که بستند

بگفت آهسته از شرم آن سهی قد — بفرزند عزیزت بو محمد

بفرمودش کرا و را بشناسی — بگفت از بی بپندارم لباسی

پس ازان شب که گردید میلمان — بدست جدهٔ تو خیر نسوان

مگر مولای من بگذشت یکشب — که از بنموده باشند چو کوکب

نه تنها خواب بل بیدار بیم بود — نه غفلت نشاه هشیار بیم بود

امام از گفتگویش گشته مسرور — چو گل آورده خندان روی کافور

بگفت ای پیک فرخ پی روان شو — ز حرف من سعادت ره جهان شو

بخوان همشیره حکیمه خواهرم را — سرور باطن و هم ظاهرم را

رسید و حکم مولی را رساندش — سوی خلوت سرای خاص خواندش

حکیمه زود در برقع نهان شد — سبک مانند بوی گل دوان شد

چو داخل گشت در خلوت سرایش — امام آگاه شد از آواز پایش

بزد دربس مرحبا پیشش خوانده — چو دل در پهلوی خویشش نشانده

دگر ارشاد کرد این آن کنیز است — که میگفتم زلیخای عزیز است

بمهر در خانه ات این پاک تن را — انیس یوسفم یعنی حسن را

باین پاکیزه طینت فرض و سنت ❊ بکن تعلیم و برخود دار منت

بود این مادر قائم بلاریب ❊ که خواهد شد ظهورش لیک از غیب

حکیمه چون ز حالش گشت آگاه ❊ کشیدش در کنار و برد همراه

فتاد شر وصل چندی در توقف ❊ بحکمت چون زلیخا را ز یوسف

همان دم گر بجانان راه میبرد ❊ ز بس شادی ز شادی مرگ میمرد

سپردن امام علی نقی علیه السلام نرجس را بحکیمه خاتون از برای تعلیم فرائض و سنن

بفضل حق ز باطل رست نرجس ❊ چه خوش رنگ لطافت بست نرجس

روان اول براه بندگی شد ❊ به بیت آخر چو مضمون بندگی شد

چو شد همخانه نرجس با حکیمه ❊ چو رازش داد در دل جا حکیمه

مؤدب همنشین آن حق آگاه ❊ چو کوکب بود شبها پهلوی ماه

دوچارش روزها با خیم با امید ❊ بسان ذره باری رو بخورشید

ز فیض صحبت آن پاکدامان ❊ باندک عرصه شد علم سامان

نماز و روزه با احکام آموخت ❊ بباید انچه در اسلام آموخت

اصول آن گاه شد از دین و ایمان ❊ فروع آموز شد ز احکام قرآن

مفصل واجب و مندوب دانست ❊ امور دین حق را خوب دانست

نه علم مختص سرگرم بس بود ❊ که اوقات شریفش بی خلل بود

صفائی باطنش آئینه جوهر | طهارت آبرویش همچو گوهر

وضویش شسته از رخ گرد غربت | دلی با نیت مقرون بقربت

بهر وقت از وضوی تازه سر دست | ز خاک کربلایش سبحه در دست

دلش هر وقت در فکر نمازی | نگاهش چون فلک روی نیازی

در انداز رکوع آن سر موزون | همیشه همچو شاخ بید مجنون

چو انگشتر تهی گه قالب او | نگین آسا گهی در سجده اش رو

برون زد گام همت ز استطاعت | نمیشد یک زمان فارغ ز طاعت

ز بس بر سرمهٔ شب دوخت چون شمع | بعرفان چشم او افروخت چون شمع

دل او کوکبی از نور عرفان | رخ او ماه تابانی ز ایمان

ز بس حسن عقیدت حسن آن حور | لبش آن آیهٔ نور علی نور

جبینش شاید آئینهٔ معصوم | که لازم بایدش نسبت بملزوم

دل او شد تهی از ما سوی الله | بجز وصل حسن کان بود دلخواه

اگر محراب پیش روی او بود | اشارت از خم ابروی او بود

سجود الله اکبر بر لب او | مگر از شوق یا رب یا رب او

نمازش در حقیقت اقتدایش | بمعنی سجده گاه نقش پایش

بدست او کمند جذبه تسبیح | دعا بهر دوی دل افسون تفریح

درین مدت که زو حسن جدا بود | تفکر وصل و ورد ذکر خدا بود

حسن آن صاحب قدری بلندی
بسوی عمهٔ آمد بعد چندی

چو فرزندان سامی کرد از دور
ز دیدارش دل او گشت مسرور

ز جوش مهر دل زد مرحبایش
گشود آغوش چشم و داد جایش

نشانید و بلاگردان او شد
ز بس شفقت فدای جان او شد

بحرف آمد ز لطف و مهربانی
گهی میگفت جان گذشتگانی

ز دور استاده چون حسن مجید دید
بجسم لاغر و با چشم نمدید

حکیمه از حسن او گشت غافل
دل او شد ز جذب عشق کامل

بگرمی دید پنهان سوی حسین
ازان افروخت رنگ روی تحسین

حکیمه دید طرز دیدنش را
ز شرم خود نگه زد دیدنش را

بگفت او برادر آن سام نجد
که باشد شمع شب افروز خلوت

نگاه گرم خور بر روی ذره
دلیل میل باشد سوی ذره

جوابش داد سوی او نه از حب
نظر کردم بل از روی تعجب

بپرسید این تعجب کردن از چیست
بیان فرما درین صورت چه معنیست

بگفتا از وجود خالق این صدف را
دهد از گوهر آب شرف را

بود نزد خدایش با کرامت
کند کرسی نشین امر امامت

جهان را سازد از خار ستم پاک
ز رنگ عدل او گلشن شود خاک

حکیمه شد ولیکن زین قدر خرم
بگفت ای چون پدر نزدم مکرم

نرستم تا نبینمش در خدمت تو
گرامی نیم لیک پیش رغبت تو

حسن از غمزه چون این حرف بشنفت
جواب او بغماز حیا گفت

بگیر از والدین اذن این کار
که نتوان کرد بی اذن چنین کار

جهانا والدم ذات امام است
ز نورش ماه نو ماه تمام است

حکیم رخت در بر کرد و در رفت
به پیش بارگاه خیر البشر رفت

سلامش کرد چون نقش نشست
لب از پاس ادب چون غنچه بربست

ولی میخواست تا سازد بگفتن
گل مطلب بچید از شگفتن

امام آن مطلب نا کرده آغاز
نمود [illegible] خود از راه اعجاز

نظر بودش بر آن دای پاک طینت
ز [illegible] چمن بخش زینت

پس از تشریف نظر زد همی حسن
[illegible] جا در چمن ده

چمن یعنی مکان دلکش است
[illegible] حضرت سرای

کسی را نزد شان باری نباشد
[illegible] دگر خاری نباشد

حکیم عرض کرد ای جان خواهر
[illegible]

همین حاجت [illegible]
[illegible] شیر [illegible]

بگفتا تا شدی حاضر با پسر
[illegible] آخر [illegible]

حکیم از اجازت شاد [illegible]
[illegible] در گلشن [illegible]

بجای خویش آمد با دل شاد
[illegible] کرد بنیاد

پرداختن حکیمه خاتون بعروسی خبر جبین خانه خود را محل زفاف ساختن

بکن ای خامه دیگر روش شگرف — که از رنگ عروسی میزنم حرف

ازین مضمون نه رنگین شد بیانم — بود هم‌رنگ برگ گل زبانم

سخن گردید از بس رنگسامان — قلم غالب که گردد شاخ مرجان

اگر فکرم کند زور آزمائی — برنگینی شود کاغذ حنائی

چو رنگ رفته آمد با حکیمه — ز شادی شد سخن فرما حکیمه

کنیزان را طلب فرمود مسرور — بکار هر یکی را ساخت مأمور

بسرگرمی یکی می‌سود صندل — یکی میکرد مشک و زعفران حل

یکی عنبر بکف مانند لاله — یکی چون گل گلابش در پیاله

یکی میسود گل با سنبل الطیب — یکی این جمله را میداد ترکیب

یکی گرم بخور آماده کردن — بمجمر عود و وشش ریزه کردن

چو برگ گل یکی با دست خوشرنگ — حنائی تازه از بس سود بیرنگ

یکی را گشته از بس سرخ و رنگین — کف گلگون تر از رنگ برگ نسرین

بکاری بند دست هر کنیزی — ز شادی هر دلی مشغول چیزی

دل هر یک گل از رنگ عروسی — زبانها ساز آهنگ عروسی

[illegible] یکی کرد آب را گرم — برای شو یکی گل ساخته نرم

[illegible] — یکی از سنگ پائی شسته گرد [illegible]

کنیزان تا لوازم ساز کردند / بعرض غسل لعبا باز کردند
برفع آن پاک طینت دست جنبساد / گزیت و سجده سر و لشیش بمجلس
درون حلوتی چون دل رساندش / چو حرف راست بر کرسی نشاندش
کشید از بر چو گل پیراهنش را / چو شبنم شست سر تا پا تنش را
کنیزی بعد از آن آورد چون حور / برای آن همه در را به مستور
برنگ شام خوان آبنوسی / شفق پرداز از رخت عروسی
چو گل نرجس شگفت و کرد در بر / لباس نرم و رنگین و معطر
چو شد موی تران نازنین خشک / ز روغن گشت زنگ عنبر و مشک
دگر مشاطهٔ صد رنگ پرداز / بموئیش شانه کردن کرد آغاز
چو آمد شانه پائین بر میان ماند / ز کوته دستی او در میان ماند
فرود آمد از آنجا تا بپایش / بهر شبگیر بود آن متهایش
چو در هم بافت موئیش رفت از یاد / خیال مار کرد و زود سر داد
بگلگون معجری پوشید تا سر / شفق بگرفت گردون را سراسر
چو زر جسم خرد تن سیم و زرش بود / بآرایش فضولی زیورش بود
سیخشش سرمه شد آخر کشیده / بدام افتاده آهوئی رمیده
بسی تاریکی شب لیک چندان / که پنهان کرد کوکبهای دندان
بدست و پای او زد نقش سر رنگ / حنا یعنی طلسم عالم رنگ

ز آسایش چو فارغ شد حکیمه ‌‌‌‌ مهیا کرد اسباب ولیمه

کنیزان بخدمت چست و دلسوز ‌‌‌‌ شدند از بهر پختن آتش افروز

شدند از بس هر یکی سرگرم این کار ‌‌‌‌ طعامی هر بلذت گشت تیار

ز خورشان بزم عیشی منعقد کرد ‌‌‌‌ کنیزان را بخدمت مستعد کرد

یکی در دست طشت و آفتابه ‌‌‌‌ یکی بر سفره یا دریائی تابه

یکی چون نخلی بر سر خوان نعمت ‌‌‌‌ یکی استاده چون سروی بخدمت

یکی استاده بر کف آبخوره ‌‌‌‌ یکی را در صراحی آب شوره

خورش هر چیز از دست کنیزان ‌‌‌‌ گرفت و چید در پیش عزیزان

حکیمه در تواضع بود و اطعام ‌‌‌‌ همین هنگامه گرمی داشت تا شام

زهی شام از شفق گلشن بدامان ‌‌‌‌ سواد دیده آسا نور سامان

چه شامی سرمهٔ چشم ستاره ‌‌‌‌ سیاهی ظاهر از عمر دوباره

بناکام از نماید صورت کام ‌‌‌‌ ز نور صبح خوشتر ظلمت شام

ز نز حسن حجله را کردند پر نور ‌‌‌‌ بفانوسی در آمد شمع کافور

زهی حجلهٔ گلزاری زفافی ‌‌‌‌ چمن تختی زده رشک فرنهالی

ز مخمل نازبالشها و بالین ‌‌‌‌ هر وشک چیده چون گلهای رنگین

بر روی بستر رنگین نشاندند ‌‌‌‌ بموقع نقشی از تمکین نشاندند

تعالی الله زهی حسن و فروغی ‌‌‌‌ حضورش شمع پیشش حق دروغی

درآن خلوت سرای پر سرورش | بهر دم تازه ایمان از حضورش
ولی بر بستر از احساس نرمی | سراپایش ز شوق آمد بگرمی
بصورت شمع کافوری فروزان | بمعنی آتشی بودست سوزان
سپند آسا دلش بیتاب از شوق | چو نرگس چشم او بیخواب از شوق
سراپا گوش بر آواز پا بود | لب خندان طلسم مرحبا بود
ز جذب شوق آن بیدار کوکب | اثر شد پرتو افگن در دل شب
حسن با هم سوی خلوت شد شتابان | ببرج سعد همچون ماه تابان
بگوشش تا رسید آواز پایش | طپش زد از دل او مرحبایش
پی آواز پا از در در آمد | ز نو بر او شب هجران سر آمد
قدم بگذاشت تا بر بستر او | چو بالش سر [illegible] شد دیدار او
بتطمیش کند تا سرو قد است | بر آنک سبزه بر هر سو بدن خواست
نظر هنجو است گیرد ذوق دیدار | نمی شد لیک چشمش پرده بردار
دلش خواهان که گیرد در کنارش | حیا میگشت سد راه کارش
ز شرم و شوق حسن بی‌کناکش | گهی میگشت آب گاه آتش
چشمش ز نمک از بس حیایش | حسن گردید محو و مبتلایش
دلش هرگز عهرو وا نمی‌شد | بجان آن رشک مه مشتری را
[illegible] چشمش پرده برنا | فروغ نیم شب و طعنه چاشت

چو زلفش دست خم در گردنش کرد
مساس نرم چون پیراهنش کرد

دهان تنگ او از بوسه بشگافت
ز یاقوت لب او قوت جان یافت

گل و نرگس اگر گلدسته گشتند
چو جان و تن بهم وابسته گشتند

بنرگس وصل گل زنگ شرف شد
حجاب از هر دو جانب برطرف شد

عرق از گرم جوشیهای الفت
نشست از روی نرگس گرد کلفت

ز وصلش غنچهٔ امید بشگفت
سخن بی پرده نتوان بیش ازین گفت

بباطن گرچه آبی خورد نرگس
رطوبت [illegible]

شدند از ساعد هم کرده بالین
بخواب راحت [illegible]

پس از یکساعت آن خیل ابر
برای غسل کردن گشت بیدار

چو دید از بهر غسل آماده اسباب
برنگ گل ز شبنم گشت سیراب

نماز شب نمود و گشت مشغول
بتعقیب که هر شب بود معمول

چو یوسف صبح پیراهن دریده
نمایان تا شد و بادی وزیده

ای صبح مثل یوسف پیراهن دریده نمود ار شدا

برون چون مهر با نور و صفا رفت
ولی دل هر قدم رو بر قفا رفت

سحر نرگس چو چشم از خواب وا کرد
بمژگان نگه چون [illegible] کرد

پرستاران صبا آسا دویدند
بخدمت [illegible]

ستادند و ادا آداب کردند
ز غسلش تازه و سیراب کردند

حکیمه چون گل پژمرده دیدش
مکرر غنچه سان در بر کشیدش

چنین بود است هر شب تا ذ خفتن — ز قید رنج و غم آزاد خفتن
چو نرجس شمع سان شد گرم صحبت — رخش روشن شد و آمد به صحبت
حسن را حسن او مقبول گردید — محبت رشته مفتول گردید
نه تنها بود شبها اختلاطے — چو مهرش روز هم گرم ارتباطی
سرور پر فروز شب تعبیر خوابے — چو بدرش دیده بر از آفتابے
به نرجس خورم و خرسند آنجا — اقامت کرد روزی چند آنجا
دگر زان خانه چون یوسف بدر رفت — ز نرجس در پیش پدر رفت
پدر را چشم روشن شد ز دیدار — ز غم رفته جانش بهره بردار
حکیمه برد او را هم شبانگاه — بسان کوکبی همسایه ماه
مقیم خانه خود تا حسن شد — فراموشش ز دل نرجس وطن شد
حسن را بسه صحبت داشت باوے — چه شب چه روز صحبت داشت باوی
بهم بودند خرم و شاد — پدر از دیدن شان خانه آباد

بیان کردن متوکل علیه اللعنة امام علی نقی علیه السلام
را به دستور نشستن حضرت امام حسن عسکری علیه السلام بماتم

فغان از دست چرخ پیر قد خم — که شادی را الم کرد است توام
دمی گر یک نفس چون گل بخندد — برنگ غنچه در حالش ببندد
چو صبحی غنچه را دل گشاید — بماند هم غارت چیدن نماید

هلاهل میکند در جام شادی | که تلخی آورد ایام شادی
کند بارنج و راحت را مبدل | عسل را تلخ تر سازد ز حنظل
کسی گر نوشدارو کرد حاصل | کند از تلخ کامی زهر قاتل
چو فرهاد از هر کس نام شیرین | ندارد دیگرش با کام شیرین
اگر شیرین دل از دل کام سازد | به تلخی توام بادام سازد
برای شیشهٔ دل همچو سنگی | ز بهر جان شیرین چون تفنگی
نیارد خاطری را شاد دیدن | نیارد خانهٔ آباد دیدن
دریغا کس حریف جنگ او نیست | بدستی چاره نیرنگ او نیست
حسن احسن آن زیبا تر از حور | بحیرت بود چون آئینه منظور
گهی دل از بر زلفش بند میکرد | گهی از روی او خورسند میکرد
گهی ابرویش از رنگ تازه میدید | مه نو در شفق از غازه میدید
گهی همچون نگاهش در بر چشم | گهی چون سرمه گردیدی سر چشم
گهی بر عارضش میدوخت شبنمی | ز رنگش گاه می افروخت چشمی
گهی زان لعل با موج تبسم | گل سیراب می چید از تکلم
گهی باریک کردی چون میانش | نگه را از لب سیر دهانش
ببستش گاه بستی چون حنا دل | گهی چون سنگ یاسودی به پا دل
چو انگشتر گهی قربان انگشت | گهی از ناخنش یاقوت در مشت

چه چشمش قمری سرو ریاضش / همه مژگان شانهٔ موی میانش

بناز از حور تا بیند روانه / بهشتی مینمودش صحن خانه

بکیفیت همچو نقشی ناشستی / بدل آئینه سانش نقش بستی

زبس آئینه سان شد محو الفت / زدود از خاطر خود زنگ کلفت

پدر از الفت شان شادی داشت / ز قید فکر و غم آزادی داشت

پسر هم از پدر دور [?] پدر بوده / ز آب لطف او گلبرگ تر بوده

نشستی بر دل او گر غباری / شدی چشم پدر چون چشمه ساری

اگر رنگ گل رویش شکستی / پدر از خون دل گلگونه بستی

گره در ابروی او گر فتادی / بحرف مرحمت در دم گشادی

حسن را هر دم از صبح [?] حضورش / برنگ مهر دل روشن ز نورش

تمنا شد او بود [?] آن شاه / بهر کس مینمود از دین حق راه

جهانی جانب آئینش [?] داشت / زبان هر یک از دین گفتگو داشت

از آن سلطان عصر او حسد برد / بخود افعی صفت پیچید و پژمرد [?]

بجا آرد [?] رساندن شد بقهرش / بمکر و غدر آخر داد زهرش

درو چون زهر قاتل کارگر شد / بلطف آئینه سان رو در پسر شد

سپردش گنج اسرار امامت / نمودش والی کار امامت

پس از نقل لحد [?] آن گنجینه او را / ببر بگرفت چون آئینه او را

سر روی او نگاه واپسین کرد — چو رنگ آهنگ فردوس برین کرد

حسین جسم پدر تا دید بی روح — ز خشمش جوش زد طوفانی از نوح

بچشمش روز روشن گشت از تب — کز ابر تیره پوشد نور کوکب

بچشم تر بغسل او بپرداخت — حنوطش کرد و پنهان در کفن ساخت

چو آن نخل امامت گشت بر پا — نمازش را قیامت گشت بر پا

روان تا شد به تشییع جنازه — با آه و ناله ماتم کرد تازه

چو رفت آن مهر تابان در ته خاک — نمود از جیب او چون کهکشان چاک

درون خانه از حبس مضمحل شد — برنگ غنچه از غم تنگدل شد

نوازشهای او چون یاد میکرد — چو نی در هر نفس فریاد میکرد

برنگ گل گریبان چاک از غم — بسان صبح بر سر خاک از غم

چکیده در دلش انبوه غم بود — چو کاهی با جبال کوه غم بود

بدرد و غم فغان و زاری داشت — بدل چون غنچه زخم کاری داشت

چو کردی یاد از روی برادر — ز سر چون گل فگندی دور چادر

نه تنها چادر از سر بر فگندی — بجای شانه کردن مو بکندی

ز بخششهای چون نمودی چشم تربار — دریدی جیب و گشتی نوحه پرداز

درون حجره رفتی تا نگاهش — چو مجمر برشدی از دود آهش

چو چشم افتادی بر عصایش — بلرزیدی ز غم سر تا بپایش

حکیمه بامداد نصف شعبان — باحضار حسن آمد شتابان

شنید از دو زبان لب مرحبایی — بزانوی ادب بنشست جایی

بیامد پیش او نرجس مؤدب — برخ رنگ بنشاندست خنده بر لب

پس از عرض سلام و مرحبایش — کشیدن خواست از پا موزه هایش

حکیمه دست بگرفت و اباکرد — بسی نسبت بوی مدح و ثنا کرد

بگفتا نرجس ای خاتون پاکم — شرف باشد ز پایت بهر خاکم

چرا زین خدمتم معذور داری — مرا چون زین سعادت دور داری

حکیمه گفت از فضل و کرامت — توئی شایستهٔ فخر و مباهات

تو خاتون منی ای نیک سیرت — که در عالم نباشد نظیرت

بفرزندی ترا باشد کرامت — که باشد مسند آرای امامت

ظهور او جهان پر نور سازد — ستم را عدل و دادش دور سازد

چو این بشنید نرجس شرمگین شد — نگاهش مایل بر روی زمین شد

حسن بشنید تا این حرف ویرا — بگوشش زد جزاک الله خیرا

بچشم آمد برنگ سرمه تا شام — نگاه آسا برون بنهاد نیز گام

کنیز خویشتن را داد آواز — که آرد رخت رفتن را شود ساز

حسن آواز آن خاتون شنیده — بقصد رفتن او وا رسیده

بفرمودش هم اینجا باش امشب — بآن میل و نهان خواهش امشب

طلوع امشب کند ماه تمامی | کز و گیرد جهان نور و نظامی

ز عالم ظلم چون ظلمت برد پاک | نماید جیب بدعت چون کتان چاک

بگفت ای سید من مطلعش کیست | که در نرجس علامات حبل نیست

بگفتا دیگری هم ثانی اوست | هم امشب این شرف از رای اوست

حکیمه در زمان برجست و دیدش | بپشت و بشکم دستی کشیدش

نکرد احساس آثار حبل را | گمان کرد از جنین خالی محل را

ازین غافل که در آئینه تمثال | نیارد هیچ تغییرش در احوال

بخدمت زود برگشت و بیان کرد | تلاشش از نهان را عیان کرد

بگفتا آن شه از حرفش با تبسم | تسلی کرد او را از تکلم

دمد چون صبح کاذب صدق گفتا | عیان خواهد شدن امری که گفتا

حبل خواهد شدن ظاهر همان دم | کند لیکن جلوه فرزند مکرم

درین اسرار چه بی همتاست نرجس | نظیر مادر موسی است نرجس

نشد او را خلاف عرف و عادت | حبل ظاهر مگر وقت ولادت

که فرعون از برای جان موسی | کمر تا بست و شد جویان موسی

شکمهای زنان را پاره میکرد | جفا بر جان هر بیچاره میکرد

بموسی ماند این فرزند ارشد | بخوف از دست فرعونان مرتد

حکیمه کرد نرجس را هم آگاه | ازین صورت بمعنی شد خبرخواه

چو آبستن داد کاری خاتون عالم ‌‌ تغیری نیست مولائی من اعلم

حکیمه بود در تفتیش حالش ‌‌ نبود وقتش خواب آن شب از خیالش

ولی نرجس بُدش در خواب یکسو ‌‌ نمیگرداند پهلو را ز پهلو

حکیمه آخر شب با وضو شد ‌‌ بروی بوریای قبله رو شد

باطمینان نماز شب ادا کرد ‌‌ زبان را پس به تعقیب آشنا کرد

زد او را نیز بیداری برخ آب ‌‌ نماز شب نمود و رفت در خواب

چو آمد صبح نزدیک دمیدن ‌‌ حکیمه را ز دل سر زد طپیدن

حسن تا شک نیابد در دلش راه ‌‌ بآواز بلندش کرد آگاه

که اینک میرسد وقت ولادت ‌‌ نمایان میشود صبح سعادت

ز بستر ناگهان برجست نرجس ‌‌ همان دم رنگ دیگر بست نرجس

حکیمه چون دگرگون دید حالش ‌‌ گرفتش در بر و پرسید حالش

بگفتا آنچه مولایم خبر بفرمود ‌‌ ز روی کارم اکنون پرده بگشود

چو دیدش در کمال بیقراری ‌‌ حکیمه خواند بر وی اسم باری

بفرمود آن امام انور از بدر ‌‌ بدم از عمه بر وی سورة القدر

حکیمه کرد تا آغاز خواندن ‌‌ رسیدش از جنین آواز خندن

نه تنها شد موافق در کلامش ‌‌ تعجب کرد افزون از سلامش

ز شان او نبود است ارچه غافل ‌‌ هراسش یافت ره بالطبع در دل

حسن آواز داد وش این عجب چیست — چنین ترسیدنت در امر حسبت

که او ما را العهد خورد سالی — بحکمت میدهد شیرین مقالی

دگر ما را پی امر امامت — دهد هر دم بزرگی و کرامت

درین گفتار زد جیب با چنان نور — چو چشمش از نظر گردید مستور

در آورد ندا و را در نقابی — برنگ صبح در جیب آفتابی

حکیمه زین عجب و کرد نالان — بسوی قبلهٔ صاحب کمالان

حسن از حجرهٔ خود زد صدایش — زره برکرد می یابی بجایش

حکیمه تا رسید آنجا و دیده — بر ولیش دید نور از نور دیده

زهی نوری که از شب تیرگی برد — کواکب را نظر از خیرگی برد

قراری تا گرفت و چشم مالید — بسجدهٔ آسمانی بر زمین دید

دو انگشت شهادت کرده قایم — شهادت خوان بآواز ملایم

برنگ برگ گل بر دست بر داشت — چو شبنم اندران تخم دعا کاشت

الهی دست موعودم عطا کن — ز امر من امامت را بپا کن

مرا در کار من ثابت قدم ساز — زمین را پاک از خار ستم ساز

بمن بر عدل کن روی زمین را — مروج کن بمن دین متین را

طیور ابیض اندر خیل بر خیل — بسوی او نمودند از فلک میل

بجسمش هر که مالیدی پر و بال — فلک پرواز میگردید در حال

ملائک بود اندر آن حمله در کار — ظهورت تا شود باشند انصار

حکیمه بر پشتش بر و انشست از جا که — سراپا چون گهر پاکیزه و پاک

حسن آواز داد پیش سوی من آر — که چون آئینه ام مشتاق دیدار

بنا بر امر پیشش شادمان برد — بخلوت آن چراغ دودمان برد

پسر تا لمعهٔ روی پدر دید — سلامی پیشکش گردد بخندید

پدر بر روی دست حب اشتاند — چو طایر از زبان نعمت ستائش

بدست راست مسح چشم و گوشش — نمود بر دو بازو و دوشش

کشید و همچنین بر بند بندش — دگر بوسید لعل نوشخندش

بفرمود از سخن شکر شکن شو — بنطق آرام بخش جان من شو

لبش زین حرف زد موج تبسم — در آمد با فصاحت در تکلم

به یکتائی خدا را یاد کرده — ز جد خود سخن ارشاد کرده

درود بر امیر المومنین گفت — بهر حرف از فصاحت گوهری سفت

دگر با خود امامان را شمرده — بحرمت هر یکی را نام برده

نبرده هیچ نامی بی سلامی — نگفته بعد از آن دیگر کلامی

هجوم آورده بر فرقش یکایک — نهان در صورت مرغان ملائک

حسن آن مظهر اسرار و اعجاز — از آن مرغان یکی را داد آواز

که این فرزند را بستان و بردار — بعهد تربیت نیکو نگهدار

بیار اینجا پس از سر العجیبی | که گر گردد خانه ام خلد برینی

گرفت آن مرغ و سوی آسمان رفت | بیک پر زدن تا لامکان رفت

دگر مرغان بدنبالش پریدند | سبک چون رنگ با هم ره بریدند

حسن وقتی که او را کرد پدرود | توکل بر خدا کرد و لغنود

بانکس من ترا بسپردم ایجان | که موسی را شد از آفت نگهبان

ازین معنی مکدر گشت زینب | سراپا دیده تر گشت زینب

بفرمودش دلت کن جمع و ساکن | که بگردید بتو مائیم ضامن

بفرزندت بجز شیر غذا نیست | چو موسی شیر غیر او روا نیست

حکیمه گفت این طائر چه بوده | که فرزند تو از دستت ربوده

جوابش داد کاین روح الامین است | موکل بر سر ما همین است

کند از رازها آگاه ما را | بهر وادی نماید راه ما را

حسن راشد جمالش بعد چل روز | برنگ صبح صادق دیده افروز

گرفتش در کنار و لب طرب کرد | همان دم عمه خود را طلب کرد

چو آمد دید کان ختم امامان | بپا جنانیست پیش او خرامان

بر آمد از زبانش این مقاله | نماید سیم طفل دوساله

حسن فرمود اولاد نبیان | چو میباشند امامان و وصیان

بفضل کردگار پاک بیچون | نشو و نشو نمائی شان دگرگون

بود از عمر شان ماهی چو سالی | مه کامل از آنها هر هلالی

به بطن مادران خوانند قرآن | بطاعت هم در آنجا رو به یزدان

مطیع شان ملائک همچو خدام | زیارت کن دم صبح و سر شام

باسناد دگر از وی روایت | چنین باشد که آن نور هدایت

بفرمود این پسر اینچنین مادر | ببر کش برفروزد دیده دیگر

برد هم گوید از معجز سلامی | نماید خاطرش خوش از کلامی

هم اکنون باز پیش من بیارش | که خواهد جای دیگر شد گذارش

چو باز آورد گفتش نور ساطع | بیا امر امامت باش تابع

حکیمه رفت و آمد با مدادان | برای آن گل نورسته شادان

درون پرده چون او را ندیده | بسوی حجره بی طاقت دویده

چو آنجا نیز روی بی مثالش | ندیده از حسن پرسید حالش

سرت گردم بگو مهدی کجا رفت | چه گویم بر دل و جانم چها رفت

بگفت او را سپردم من بآنکس | که موسی را بمادر داد واپس

پس روز چهارم آن خاتون در آمد | بجستش آن مکان روشن تر آمد

بآنحضرت سلامی گفت و بنشست | بدل حیران و از استفسار لب بست

بگفت آن واقف و دانای اسرار | که نور دیده ام را پیش من آر

باز شادش در درون پرده بشتافت | ز مهدی مهد را رشک چمن یافت

نهان در خرقه اش پیش پدر برد | چو وا شد آب از روی گهر برد
گرفتش جانش در آغوش جان داد | زبان را همچنانش در دهان داد
چنان شد از مکیدن چاشنی گیر | که گویا می تراود شهد با شیر
بگفت آن سید ابرار و اخیار | بیا جان پدر دیگر بگفتار
نخستین لب بزنگ گل که وا کرد | زبان را با شهادت آشنا کرد
درودی بر نبی و بر علی گفت | بآواز خفی نی بل جلی گفت
دگر بر یک یک از آبای اطهار | زبانش از درودی شد گهربار
تلاوت کرد آخر آیه را | نمود از رفعت خود پایه را
بنا بر جمع این هر دو روایت | بدان چل روز را هفتم بدایت
دران روز است چون سنت عقیقه | رسد در خاطر من این دقیقه
چو تاریخ ولادت خواستم زود | سروشی پاک و طاهر زاد فرمود

شوق کلام در بیان عقیقه حضرت صاحب الامر علیه السلام

ولادت کرده تا بی پرده آن نور | تجلی گاه شد کاشانهٔ طور
برو دوشش پدر بر دوست مهدش | زبانش چشمه سار شیر و شهدش
ز گلبانگ مبارک باد گلشن | دلش هم دیده از دیدار روشن
نجیبان و موالی مژده در داد | که گردند از امام آگاه و دلشاد
بسان ماه نو در روز سیوم | نمود آن مهر تابان را بمردم

آیه و نرید ان نمن علی الذین استضعفوا فی الارض و نجعلهم ائمة و نجعلهم الوارثین و نمکن لهم فی الارض و نری فرعون و هامان و جنودهما منهم ما کانوا یحذرون ۱۲

به هر یک زان شرف داد از شهود خویش — که غیبت بعد از آن در پیش بود پیش

به هر کس تا نمود ارشاد فرمود — که من زین دار فانی میروم زود

همین فرزند بعد از من امام است — بدولت قایم عالی مقام است

زمین را سازد از عدل و کرم پر — شود هر گاه از جور و ستم پر

به هر یک از بنی هاشم روانه — نموده خوان نعمت خانه خانه

طعامی بر بنی هاشم که مقسوم — شد از روی روایت گشت معلوم

شمار نان همانا ده هزار است — نهانها گوشت رطل آنهم شمار است

دگر فرمود چندان بذل حلوے — که هر کس بهره ور شد از طعامے

صباح روز هشتم گشت عیدے — به هر کس داد از شادی نویدی

نماند از مردم آن درگاه عالی — به رنگ چشم یک انگشت خالی

تراشیدند تا مولود را سر — پریشان گشت عطر و مشک و عنبر

تصدق شد طلا همسنگ مویش — کواکب هم نثار ماه رویش

سه صد نیز بهد ران دم گشت بسمل — که گردد عالمی را فیض شامل

حکیمه بود بعد از هر چهل روز — ز انوت دیدگاه او دیده افروز

چنان آن نخل قدسی قامت افراخت — که بعد از چندگاهش می بدو نشناخت

حسن فرمود این خوش خلق و خوش خو — بدلجوئی نشین در پهلوی او

حکیمه نقش حیرت گشت و بنشست — طلسم شاهنشهی استاد و بشکست

کدام است این نهال نوجوانی / که در بستان دین گردد نشانی

بفرمود این بود فرزند حسن / جهان روشن کند چون شمع مجلس

مرا آن راه در پیش است و غربت / که شیعیان گردند از بی خبر حیرت

پس از من این امام و جانشین است / همانا مهدی هادی همین است

بجان فرمان بر و منقاد او باش / سراپا گوش بهر ارشاد او باش

الحاح و ابرام نمودن نرجس خاتون بخدمت امام حسن عسکری علیه السلام از برای دعای وفات خود قبل از آنحضرت و بکام رسیدن

ز چشم خامه دیگر اشک زد جوش / ورق شد باز از ماتم سیه پوش

حدیث مرگ دیگر یادم آمد / بلب جان سخن فریادم آمد

خیال رفتگانم کرد دل خون / ز درد و غم شد احوالم دگرگون

ز غیرت تا ابد زد چاک روی / ز آتش پیچ پیچم آه سردی

دگر باید زدن در گوشت رقم زد / شکست از نای عیش بار رقم زد

حسن روزی بلطف مهربانی / بیان فرمود با آن یار جانی

مرا باید شدن سوی جنان رفت / چنین تقدیر خلاق جهان رفت

پس از من وارث حقم تا قیامت / ز فرزندم بود امر امامت

ولیکن جعفر کذاب و غدار / دهد اهل مرا صد گونه آزار

بکین دست ستمگاری کشاید — اثاث خانه‌ام غارت نماید

بیارد آفتی بر خان و مانم — که خواهد گم کنند نام و نشانم

توسل کرده با سلطان عداوت — بفرزندم کند از بس شقاوت

پی قتلش کمر را تنگ بندد — دل چون آهن از زنگ بندد

ولی ایزد ز دست آن ستمگار — ولی خویش را باشد نگهدار

غرض از رفتن من باش آگاه — وداعت می‌نمایم قصه کوتاه

ز حرف رفتن آن گل ازین باغ — دل نرجس برنگ لاله شد داغ

کشید آن سینه چاک مهر کامل — برنگ صبح آه سرد از دل

بدرد و غم بعرض مطلب خویش — گشود از هم چو زخم دل لب خویش

که از تاب غم هجر تو ناگاه — رود جان چون شنیدم در پی آه

مده جانان بجان من چنین غم — مرا تاب جدائی نیست یکدم

بجز مردن نباشد چارهٔ من — خدارا کن دعا در بارهٔ من

که فارغ از غم هجرت بمیرم — ره خلد برین پیش از تو گیرم

ز بس نرجس نمود الحاح و ابرام — دل او را چو صید آورد در دام

بدلداری نبا ناچار بگذاشت — دلش آمد بدرد و دست برداشت

لب خود را بجنبش آشنا کرد — بحسب مدعای او دعا کرد

بگفت آهسته نرجس نیز آمین — که در دل زد ز مردن نقش تسکین

زبانش چون مشغول دعا شد | اثر در چشم نرجس رو نما شد

ز رویش رنگ صحت ناگهان رفت | همان دم نور چشمش تاب و توان رفت

تنش را ناتوانی کرد بیزار | طبیبان گرد نبضش همچو بیمار

دگر شد حالت و گردید رنگش | نشد جز جرعهٔ اندک درنگش

چو نرجس رفت جان بیرون ز جسمش | دلالت کرد بر تاریخ اسمش

خوش آن عاشق که میرد پیش جانان | رود فارغ ز درد و داغ هجران

همانان سخت تر باشد ز مردن | بدل داغ کسی چون لاله بردن

حسن از غم دلش هرچند بگداخت | خودش آماده کافور و کفن ساخت

بچشم تر زنانش غسل دادند | ز غم چون اشک بر خاک اوفتادند

دمی کز پرده بیرون شد جنازه | درون خانه شیون گشت تازه

حسن چون شعله از جا زود برخاست | بجای آه آتش از دل و دود برخاست

سرا را کرد از بیگانه خالی | نمازش کرد گریان با موالی

دگر درگاه او شد دست پاکش | درون خانه چون زر کرد خاکش

بامرش گشت نقش لوح مرقد | بود این تربت امّ محمّد

اگرچه رفتن خود در نظر داشت | مزارش را ز آب دیده تر داشت

مزارش نور چشم او که دیدی | چو طفل اشک بی طاقت دویدی

در آغوش پدر بیتاب از غم | بسان دل نمی آسود یک دم

پدر تا بود در تیمار او بود — چو مادر دمبدم دلدار او بود
مزن غالب هنوز از حرف غم تن — بی نرگس رو و گل هم ز گلشن
چو بلبل ناله و فریاد بردار — برین گلشن چو شبنم چشم تر دار
بکن از اشک چشمت خامه سیان پاک — دگر خون میزند جوش دل پاک

شهید کردن معتمد بزهر امام حسن عسکری علیه السلام را و قایم مقام او شدن قایم ع

دلی کو که فلک را داد فراغی — گذارد داغ بر بالای داغی
شود تا خشک آب دیده از صبر — غم دیگر کند بارنده چون ابر
بهر کس گرچه شد مرگی مقدر — بود مرگ عزیزان مرگ دیگر
برنگ نی بکن ای خامه فریاد — که حرف ماتم آمد دیگرم یاد
دل مهدی غم بی مادری داشت — برنگ چشمه چشم او تری داشت
ولیکن تا پدر او را در آغوش — گرفتی می‌نمود آن غم فراموش
باین حالتش فلک دیدن نیارست — دلش چون کاسهٔ مو دار بشکست
بباطن معتمد کین حسن داشت — بظاهر دوستی از مکر و فن داشت
در آن شبها بزهرش کرد مسموم — ازان جان جهانی ساخت محروم
چو حال آن پدر از سم زد و نحس ابتر گرد — رخش سبز رنگ احوالش دگر گرد
نخستین کار مهدی شد غم انگیز — که بهر آن امام شد شربت ... لبریز

توان و تاب رفت و اشتهائش   چو پیدا آمد بلرزش دست و پایش

سحرگاهی که ضعفش جان بلب کرد   عقید باعقیدت را طلب کرد

شنید آن خادم و برجست چون پیک   بخدمت ایستاد و گفت لبیک

بفرمودش بیار آبی نرودی   که در روی مصطکی جوشانده بودی

چو برد آن آب خادم پیش مولی   نماز فرض اول دید اولی

ادا کرد و قدح بگرفت در دست   که آشامد ولی صورت نمی بست

بدستش بود آندم رعشه چندان   که میخورد آن قدح را لب بدندان

بخادم رو نمود و گفت بشتاب   فلانجا کودکم در سجده دریاب

بیارا ورا نرودی در حضورم   که از دیدار خود بخشد سرورم

بسرعت رفت در جائیکه بوداست   چو می بیند که مشغول سجود است

اشارتگی بانگشت شهادت   به یکتائی خدا را در عبادت

زدو را استاد و گفت اول سلامش   پس آنگه داد از مولی پیامش

شنید و زود از سجاده برخاست   چو گردی بر زمین افتاده برخاست

درون حجره حال اشتابان   درآمد با رخ چون مهر تابان

بآن حالش که دید اندوهگین شد   بالفت همچو دل پهلونشین شد

پدر را تا نظر بر رویش افتاد   برنگ ابر سیل گریه سر داد

بچشم تر پدروار شاد فرمود   بیا شاها تا نم آب این قدح زود

زدم آهنگ بسوی رب رباب ‌ ‌ ‌ نگه آسا نهان از چشم احباب

قدح مهدی بدست خویش بگرفت ‌ ‌ ‌ ز چشمش اشک رفتن پیش بگرفت

بدست جبه سرش از تکیه برداشت ‌ ‌ ‌ قدح را لب بلب آهسته بگذاشت

چون خورد آن آب مهدی حسب ارشاد ‌ ‌ ‌ بدست پاک خود او را وضو داد

بمهدی تا فراغت از وضو کرد ‌ ‌ ‌ بچشم باز چون آئینه رو کرد

بفرمودش بشارت مر ترا باد ‌ ‌ ‌ تو باشی مهدی موعود باداد

تو ای دیگر وصی و جانشینم ‌ ‌ ‌ رسید از جد و آبای تو دینم

رساند اینجا چو حرف آن با اعجاز ‌ ‌ ‌ بجنت مرغ روحش کرد پرواز

چو مهدی جسم پاکش دید بیجان ‌ ‌ ‌ چو گوهر از یتیمی گشت غلطان

شدش با سیل اشک از دیده راهی ‌ ‌ ‌ چو عنبر غرق دریا شد سیاهی

رسیدش چون بسینه هم داغ جانکاه ‌ ‌ ‌ دلش شد مجمر پر دود از آه

حلیمه دید تا حالش بدینسان ‌ ‌ ‌ چو طفل اشک داشت جا بدامان

کشید از لطف دستی بر سر و رو ‌ ‌ ‌ بدلداری از آنجا برد یکسو

بدامن کرد اشک از چشم او پاک ‌ ‌ ‌ فشاند از روی این آئینه اش خاک

ولی اشک روان او نه استاد ‌ ‌ ‌ که نتوان اینچنین غم برد از یاد

زماتم گرچه گریان بود و بیتاب ‌ ‌ ‌ خودش سه غسل داد او را بآب

خودش پاک آب زان پاکیزه تن کرد ‌ ‌ ‌ حنوطش غم نمود و خود کفن کرد

چو فارغ گشت از تجهیز و تکفین — درون خانه بنشست غمگین

برون در هجوم شیعیان بود — چو اهل سوگ جعفر در میان بود

عقیل از خانه بیرون رفت گریان — با آه گرم دلها کرد بریان

خبر داد از کفن کردن بآن خیل — روان از دیده‌ها شد اشک چون سیل

از آن پس گفت خادم رو به جعفر — نماز ای سیدم کن بر برادر

در آمد در سرا با آن جماعت — ز آه و ناله برپا گشت ساعت

باندازِ امامت پیش صف شد — دلش از پیشوائی در شعف شد

بجستش هم نماز از مکر و تزویر — زبان را خواست تا سازد به تکبیر

بر آمد ناگهان آن مه تابان — سر نعش پدر آمد شتابان

ردای او کشید و گفت ای عم — منم اولی درین امر و مقدم

ازو تا این سخن جعفر شنیده — بصف استاده رو درهم کشیده

ز بس رعب آمدش از فرّ اعجاز — نکرد استادگی و لب نشد باز

نماز آخر بعنوان امامت — نمود آن صاحب شانِ امامت

چو آن گنجینهٔ اسرار مکنون — به پهلوی پدر گردید مدفون

جواب نامه‌ها آن محرم راز — طلب فرمود از مردی باعجاز

گرفت از وی مکاتیب روان شد — درون خانه چون گنج نهان شد

چو پرسیدند از جعفر که این کیست — بیان فرمای گفتش نام و نشان چیست

بگفتا من نمیدانم کدام است | ندیدم نی شنیدم کس چه نام است
جواب از وی طلب کردن ازان بود | که بهر او امامت زان نشان بود
حسن آن واقف از هر امر کائن | روان فرموده بود او را مدائن
بدستش نامه ها تا داد و فرمود | مرا دیگر نیابی باش بدرود
درینجا ای بکارم گرم دلسوز | رسی برگشته بعد از چهارده روز
بود آنوقت شیون در سرایم | برای غسل باشد تخته جایم
ازین حرفش بدل غم اشتلم کرد | چو اشک افتاد خود را محو و گم کرد
و می آمد بخویش آن مرد پرسید | که خواهد جانشین بعد از تو گردید
بفرمودش جواب نامه هایم | بخواهد هر که او باشد بجایم
بگفت آن مرد روشن کن بیانی | ز مولایم بده دیگر نشانی
حسن از صاحب امر امامت | دگر ارشاد فرمود این علامت
نماز آن مقتدا بر من گذارد | زر نادیده همیان شمارد
چو آن مرد از سه در دم نشان یافت | دلش یکسو شد و آرام جان یافت
ولی در انتظار سومین بود | که اطمینان دلش را از همین بود
بکبر آن بدتر از اخوان یوسف | فغان و گریه میکرد و تاسف
درین اثنا گروهی از موالی | رسید از قم بآن درگاه عالی
چو از فوت حسن گشتند آگاه | برآمد از دل شان ناله و آه

سراغ از نائب شاه جستند | بجای مهر تابان ماه جستند
نمود از حاضران هریک اشارت | بسوی جعفر از بهر زیارت
بوی رو کرده آن باریک بینان | ز باطل دور گردان حق گزینان
سخن بر تعزیت بنیاد کردند | وزان پس تهنیت هم شاد کردند
تذ و ر شیعیان با ماست گفتند | ولی التعداد و نام و نشان نهفتند
دگر گفتند یک یک را بیان کن | علامات امامت را عیان کن
چو جعفر این شنید از جا در آمد | چو آه از حلقه ماتم بر آمد
روان گشت او بگفت از من بیاید | که علم غیب جز حق را نشاید
چو آن بیچارگان ماندند حیران | بزنگ [illegible]
بر آمد خادم فرخنده فالی | مبارک [illegible]
ز هر یک نام نامی سید برده | ز زر [illegible]
بآن خادم پس از تعظیم و تکریم | [illegible]
همه با یکدگر گفتند هر کس | [illegible]
که شد این نشان و این علامت | [illegible]
نشان [illegible] | [illegible]
چو تاریخ وفات او کشیدند | [illegible]

خبر دادن جعفر کذاب سلطان را از وفات [illegible]

حسن عسکری علیه السلام و مردم فرستادن او ضبط اموال و تفحص حضرت صاحب الزمان علیه السلام

کشند یک از ایدان پوسته آزار — دهد تا گل بگیرد در میان خار

ولیکن سد راه نکهتش نیست — شکست رنگ قدر و عزتش نیست

نپوشد حق کسی از زور و فندے — نسازد خور نهان گرد از بلندی

نکاهد جوش باطل هیچ از حق — که میگیرد ظلامت شمع رونق

کواکب گرچه بیرون از شمارند — به پیش مهر یک مشت شرارند

از آنجا رفت جعفر پیش سلطان — چو گل بشگفته با بانگ بیان

نمود اعلام از فوت برادر — بباطن شاد و در ظاهر مکدر

شنید و کرد جمعی را روانه — برای ضبط مال اهل خانه

روان گردید جعفر نیز همراه — چو شیطان پیشوائی قوم گمراه

دران ماتم سرا گشتند داخل — بغارت ها یکے بیباک و عاجل

بغارت دست بیباکی کشودند — خوش آمد هر چه از مالش ربودند

تفحص کرد هر یک هر مکان را — مگر یابند آن گنج نهان را

ز حسبت وجوی آن بیدادکیشان — حواس اهل ماتم شد پریشان

نه نهار وی هر محمد دیده خشک — چو آب گوهر آب دیده شد خشک

نظر میکرد مهدی ایستاده — ولی بروی نه چشم کس فتاده

نگر از مومنان میدید مردی — بچشم اشکبار و جوش دردی

کشیدند از چه در جستن بسی رنج — اثر پیدا نشد جائی از آن گنج

ازین خشم آن سیه کاران بداندیش — بزنگ مار پیچیدند بر خویش

نشان نایافته زان گنج مکتوم — مقفل خانه ها کردند و مختوم

کنیزان را عاقبت تهدید کردند — بپیدا کردنش تاکید کردند

ز بیم اعضای شان چون بید لرزان — زناتم چاک همچون گل گریبان

پریشان حال با آن جمع اشرار — همه یکبارگی کردند انکار

که بی فرزند زین عالم حسن رفت — ثمر نادیده چون گل از چمن رفت

بغیر از بیکسی ما را غمی نیست — که همراه بس از وی محرمی نیست

قوابل را از شهر احضار کردند — بتفتیش حبل در کار کردند

یقین دانسته یا ناخان شکی را — نشان دادند آبستن یکی را

بجبر پیش در حریم شاه بردند — ببرج نحس گویا ماه بردند

بروی اهل حرم کردند توقیر — که شد در حلقه های خشم زنجیر

میان آن زنان با بس نا سور — بهمی مدتی بود بهت محبوس

ولی سلطان ز مهدی گفتگو داشت — بصید را و از بهر انثی جستجو داشت

گرفتی همچنان جعفر سراغش — نبود از جستجو یکدم فراغش

ولی محروم ماندند از شهودش — که حفظ ایزدی پنهان نمودش

مگر شد در مکانی غیر معهود — دو چار جعفر کذاب و فرمود

چراغ صبح صادق من نمودی — در بیداد بر رویم گشودی

به تندی تا السوء [illegible] روان شد — سمک چون بیخ از چشمش نهان شد

بود مردی که شد از راه بیداد — سه کس روزی سرای او فرستاد

بانها گفت در خلوت شتابید — سرش نزد من آرید ار بیابید

چو شیطانان بحجره پیر رسیدند — در آن فردوس یک آدم ندیدند

بدید آخر ز کنجی گشت باقی — بزیر پرده چون چشم جوانی

سمک داشتند آن پرده بیباک — درون گشتند داخل هر سه سفاک

درآمد در نظر پاکیزه سرداب — برنگ دیده غم دیده پر آب

در اقصایش جوانی بی‌نظیری — بر آب استاده بر روی حصیری

بسوی قبله با روی نیازی — باطمینان دل محو نمازی

یکی خود را میان آب انداخت — بلکین میخواست کار آن جوان ساخت

گذشت [illegible] لو [illegible] آب — شد از بس غوطه خوردن سخت بیتاب

رفیقش [illegible] بیرون کشیدش — ولی از ضعف جان بر لب رسیدش

شقی دیگری [illegible] عبرت — نزد در آب لعب از وی بجرات

شد او هم غرق و جانش همچنان شد — برون از آن ورطه آخر نیم جان شد

سیم [illegible] این حال [illegible] دید — بعبرت همچو بید از باد لرزید

بآب شرم شست از رخ سیاهی | دگر شد تر زبان عذر خواهی
که نادانسته کردم رد باین کاخ | مرا غفلت ز امرت کرد گستاخ
پشیمان گشته ام از کردهٔ خویش | شنو عذر مرا که اورده ام پیش
بزاری آنچنین با وی زمانی | نمود از معذرت شرح و بیانی
ولی چون آن جوان در کار خود بود | بحرفش التفات اصلا نفرمود
بدون بار دو تا کس سر رفت | نه گفت انچه آنجا ماجرا رفت
ملک فرمود در دلها بدار ید | دگر این راز را بر لب میارید
دگر نه میزنم گردن شما را | سلامت در نهان کردن شما را
کند گر جمله عالم کینه خواهی | ندارد پاک محفوظ الهی
پس از چندی ز فوت ابن خاقان | بیامی شد خبر معروض سلطان
دگر شد شهره مردی باعروجی | سواد بصره زد کوس خروجی
ازین اندیشه شد حالش دگرگون | ز شهر سامره زد خیمه بیرون
چو سلطان اندرین هنگامه افتاد | شدان زندانی بیچاره آزاد

رشوت دادن جعفر کذاب بسلطان برای منصب امامت و آمدن رسولان از قم و کوهستان با اموال موالی و خبر وفات امام حسن عسکری علیه السلام شنیدن و بعد از مباحثه آن کذاب بجناب

حضرت صاحب الامر علیه السلام رسیدن

امامت نیست جز از امر منصوص / باهل بیت معصوم است مخصوص
حدیثی اینچنین برهانیست باهر / کزان نام و نشان جمله ظاهر
در آن [illegible] محض / باین دعوی محال اندیشی محض
خدا داد از ازل امر امامت / نشانش عصمت و معجز علامت
در ایامی که ایشان در خفا بود / بجمع دل مقیم سامرا بود
چو بشنید جعفر کذاب [illegible] / نیازش کرد عشرین الف دینار
که تا [illegible] کند امر امامت / گذارد بر سرش تاج کرامت
جوابش داد کاین امر [illegible] / بزور و زر نمیگردد میسر
[illegible] صاحب این امر و منصب / بامدادم ترا دیگر چه مطلب
[illegible] زین سودا چه سودت / بامدادم نخواهد شد نمودت
ترا گر [illegible] حسن نیست / بجز بیجا صلی امداد من نیست
[illegible] شیعه / مرا بیهوده میسازی ذریعه
[illegible] خدای گر مکرم / کرا قدرت که از قدرت کند کم
نمودم سعی کم قدرش هر چند / نگاهش داشتم یک چند در بند
خدایش قدر و عزت بیشتر کرد / مطیعش عالمی بی زور و زر کرد
بحرف حق که سلطان کرد تکرار / نشد جعفر ز باطل دست بردار

چه شب چه روز ورد وصاف میزد | با این وصف از امامت لاف میزد

بوی از شیعه جمعی شد موافق | که اهل فسق بودند و منافق

درین هنگامه از کسا راز قم | باموال موالی چند مردم

ز راه راستی چون تیر عاجل | سواد سامرا گشتند داخل

در شهر العزیزان تا رسیدند | حس شد ساکن جنبت شنیدند

بر آنها آنچنان غم گشت طاری | که اشک از چشم شد چون چشمه جاری

بدامن گرچه بیم پاک کردند | چو شبنم گرد ره نمناک کردند

چو پرسیدند بهر جانش کدام است | نشان دادندشان جعفر امام است

کنون هر زورقی در دجله مسرور | باهنگ باب چنگ و طنبور

خورد صهبا با حباب کند سیر | تجلی از مخالف مشرب غیر

ز کار او بحیرت جمله ماندند | سر دست از ارادت برفشاندند

بهم گفتند کاین کذاب بدکار | نمی باشد امامت را سزاوار

که عصمت لازم شان امام است | پی ابطالش همین حجت تمام است

چه حاصل وی این کذاب بدکیش | عیان احوال و شیدا زشنیدن

بجست این محنت و لوای سفر گشت | بباید هم از انجا زود برگشت

که باید مال هر یک باز پس داد | بهر جا شهرت این بو البشر داد

بگفت آخر عزیزی زانجماعت | بباید رفت و کرد اتمام حجت

چو داخل در سرا گردید جعفر / رسیدند العزیزان نیز بر در

شد از حجّاب تا حاصل اجازت / درون رفتند لیکن بی ارادت

سلامش از ریا بر گفت هر یک / ولی در کار او با شبهه و شک

دگر گفتند از قم و ز حوالی / پی نذر حسن مال موالی

بیاوردیم و بار گردن ماست / که آن مولی کنون فردوس ماست

شنید و گفت پیش من بیارید / مرا خود جانشین او شمارید

رسولان تا سوال او شنفتند / جواب شافی و سنجیده گفتند

که هست این مال را شرح و بیانی / بما گوش دل خود کن زمانی

برای نذر از قوم هوادار / کسی دیناری آرد کس دو دینار

میان کیسه‌ها مکتوم سازند / سر هر کیسه پس مختوم سازند

چو میگشتیم ما وارد با موال / جناب آنکه در خلد است الحال

گرفتی نام هر واحد از اینها / زر هر کیسه را دادی نشانها

تکلف بر طرف گر مثل اوئی / تو هم نام و نشان باید بگوئی

ز خجلت گفت آن کذاب مکار / بجز حق نیست کس دانای اسرار

به تندی پیش سلطان رفت دجال / اعانت خواست بهر اخذ اموال

رسولان را ز راه عدل سلطان / حضور خویش خواند و کرد فرمان

کنید اموال را تفویض جعفر / که هست آخر حسن را این برادر

همه کردند عرض ای شاه با داد — ترا اقبال و دولت روز به باد

رسولانیم ما و این جمله احوال — گر هست بهره ناکرده ارسال

رقم سازیم چون یک یک بسازیم — نه همچو منع نادانی بسازیم

اگر همچون عبادت آن امام است — به عجز و بخشش بر ما تمام است

بطور رسم آن گروه احوال گوید — کم و کیف تمام احوال گوید

بگفت آن کاذب انبیا علم غیب است — اگر از من نمی‌آید چه عیب است

نه تنها غیب دانی وصف من نیست — بغیر از افترائے بر سخن نیست

بجعفر گفت سلطان بر رسولان — نباشد خبر بلاغ از روی قرآن

بکن کوته از انبیا دست اجبار — برون از حد خود یا هرزه مگذار

بگفت این حرف را دیگر جوابی — بخجلت شد سراپا منجلابی

چون سلطان را سر انصاف دیدند — رسولان پیش رویش صف کشیدند

بزاری ملتمس گشتند کای شاه — کسی از لطف با ما ساز همراه

که با ما اینقدر طی مسافت — کند ایمن شویم از بیم آفت

دلش آمد برحم و مهربان کرد — نقیبی از حضور خود روان کرد

رسولان بر زبان شکر و دعائیش — برون رفتند از دولت سرایش

روان گشتند همچون سایه باد — بجمع دل سراسر شهر شد طی

براه قم چو گامی چند رفتند — ز ناگه [illegible]

غلامی خوش قدی چون سرو آزاد — بنام یک یک انس لبس کرد فریاد

که مولای شما خواند شما را — براه راست گرداند شما را

ز ره برگشته تا دیدند سویش — شدند آئینه‌سان حیران بر رویش

بدو گفتند اینجا ها فدایت — بجای سرمه ما را خاک پایت

مگر مولا توئی ارشاد فرما — دل غمدیده ما شاد فرما

بگفتا همچو من چندین غلامش — امام و سید و مولی است نامش

سخن کوتاه همراهم بیائید — ز نور رخش دیده‌ها روشن نمائید

روان گردید و در دار حسن برد — ز دشت آن رهروان را در چمن برد

بصحن آن عمارت چون رسیدند — شهنشاه زمان بر تخت دیدند

لباس سبز در بر سرو مانند — گل آسا از تماشایش شکرخند

پس از عرض سلامش پیش رفتند — بنوری چون کلیم از خویش رفتند

بحضرت نام هر یک بر زبان راند — بلطف و مهربانی پیشتر خواند

لب جان بخش را وا کرد بگفتار — شدند آن بیخودان از غشی هشیار

مفصل در شمار آورد احوال — بیان از سر سلمان هم کرد احوال

نشان داد از دو آب یار هر یک — بیان فرمود گشت و کار هر یک

رسولان چون سعادتمند گشتند — ز درک صحبتش خورسند گشتند

بشکر ایزدی لب‌ها گشودند — جبین‌ها هم بروی خاک سودند

بخواندش تمام اموال دادند ‏ ‏ ‏ مؤدب پس بخدمت ایستادند

مسائل آنچه در دلهای شان بود ‏ ‏ ‏ بشرح دلنشین ارشاد فرمود

پس از شرح و بیان شافی و وافی ‏ ‏ ‏ مرخص کرد هر یک را بالطاف

یکی را بهر آمرزش دعا کرد ‏ ‏ ‏ کفن در داد و کافورش عطا کرد

بگفتش با نهادا و فرمان ‏ ‏ ‏ برای دردمندان همچو درمان

بگو دیگر مال نذر اینجا نیارید ‏ ‏ ‏ چو دلهاتان بهر یک جمع دارید

وکیلی نصب خواهد شد به بغداد ‏ ‏ ‏ ازو گیرید توقیعات ارشاد

شما را باید آنجا راه بردن ‏ ‏ ‏ بوی اموال نذر را سپردن

رسولان با قلوب جمع و ساکن ‏ ‏ ‏ روان گشتند پس سوی مساکن

ولی آنکس که کافور و کفن یافت ‏ ‏ ‏ طفیلش سوی خلد از راه بشتافت

از آن پس مال پیشش تا بعاتش ‏ ‏ ‏ کشیدندی با عجاز و نشانش

برون میگشت توقیعات آنشام ‏ ‏ ‏ بنزد شان که بودند از حق آگاه

با ستصوابشان هر کس رسیدی ‏ ‏ ‏ بکام خویش بنهادش شنیدی

رجوع شیعیان با مالها بود ‏ ‏ ‏ بسوی شان بچندین سالها بود

چو چارم سال بر هفتاد بگذشت ‏ ‏ ‏ زمان رویت و ارشاد بگذشت

نشد مسدود تا راه سفارت ‏ ‏ ‏ بود از غیبت صغری عبارت

وز آن پس غیبت کبری است حادث ‏ ‏ ‏ زمان تنگی دلهاست هیهات

کند ایزد به روزی کاش گردد
جهان لبریز عیشهاش گردد

چرا پیش خدا غالب نه نالم
که از جور و ستم برگشت عالم

جهان را اینچنین مگذار یارب
دگر تخم ستم بردار یارب

درخت هوشمندان را ثمر ده
به نخل آه بی برگان ثمر ده

چو مهر آورد بیرون شاه زمان را
بکن روشن زمین و آسمان را

جهان را پر ز عدل و داد سازد
خرابی تا کجا آباد سازد

بیارد در عمل نظم و نسق را
کند هر جا مروج دین حق را

کنون چشم جهانی بر ره اوست
که از رشک سرمه خاک درگه اوست

خاتمه

بحمدالله که این گلدسته بستم
ز خجلت رنگ گلشنها شکستم

به چشم پاک بین اهل ایمان
بود گلدسته از باغ رضوان

سخن از آن آب و رنگ مثنوی یافت
بهار تازه باغ مثنوی یافت

گل سطرش رنگین حرف حرفش
چو بوی گل مضامین شگرفش

ورقهایش به چشم حسن بینان
نگارین همچو دست نازنینان

ز هر خطش نهد گاه گهر جوش
شود سامع سراپا چون صدف گوش

زبان چون برگ گل سیراب سازد
چو نرگس دیده را بیخواب سازد

دگر مضمون چنین رنگی نه بندد
گل معنی از این خوشتر نخندد

دل گلها برنگ غنچه تنگ است | که از باغ دگر این آب و رنگ است

نزیبد پیش از ینم شرح اوصاف | همان بهتر که گویند اهل انصاف

دکان دستگاهم چند چیدن | حباب ساست خوش دم درکشیدن

بپایان تا رسید این نامهٔ من | شد انگشت تحیر خامهٔ من

مرا غالب نبود این زور گفتار | همانا فضل مولا شد مددگار

مطابق با روایات ار چه گفتم | اگر یکسر بنوک خامه سفتم

بحق و حرمتش اکنون دعائی | کنم چون صبح با صدق و صفائی

زبس رنگینیش رشک چمن باد | پسند خاطر اهل سخن باد

رسید از غیب تاریخش بدستم | که گلها چیده این گلدسته بستم

بود ابیات از گلها عبارت | برنگینی نمودم استعارت

چو بشمارند یک یک میشود گل | هزار و ششصد و پنجاه و نه گل

۱۶۵۹

تمام شد

کتاب گلدستهٔ معانی تصنیف سید جلال الدین مجالب
زیدپوری بتاریخ بست و هشتم شهر شوال المکرم
سنه ۱۳۰۲ هجری مقدسه مطابق ۱۰ اگست

قطعات تاریخ طبع مثنوی گلدستهٔ معانی طبعزاد حاجی سید محمد علی المتخلص به زائر ساکن قصبهٔ زیدپور حفظه الله عن الشرور

قطعه

طبع شد نظم جلال الدین غالب این زمان — هر که دیدش گفت نظم نظامی شد زیاد
کس نگه کا منیک اسمائی این گلستان سخن — بوستان سعدی شیراز را برباد داد
اینچنین نقد روان گنج خاقانی نبود — جامئی لب تشنه را جامئی از خمخانه داد
بین که روح واصفی وصف فصاحت میکند — در بلاغت برد بر سحبان سبق بابی گزاد
روح فردوسی چو بیند تازگی این چمن — از ریاض خلد شود دلش منفعل انگشت نهاد
گر زیب نظم زایر بهر سال طبع او — ای خوشا مدح امام قایم دین باکزاد

۱۳۰۲ ہجری

ایضاً له

شد زیب طبع اینکه ز طبع زاد غالب — مجموعهٔ فصاحت گلدستهٔ معانی
در عرصهٔ بلاغت از بوستان سعدی — بر بود گوی سبقت گلدستهٔ معانی
از صاحب زمانه با شایقان چه زیبن — خوش سید بد بشارت گلدستهٔ معانی
یارب بدست غالب بهر آل طه — باشد کلید جنت گلدستهٔ معانی
زائر بسال طبعش گفت عندلیب طبعم — گلبانگ اهل جنت گلدستهٔ معانی

۱۳۰۲ ہجری

وله

نظم غالب بین ماجرین بخشش طبع شد — از طرب بشگفت گل گل طبع پاک مومنین

اے خوشا حسن طلبان بشنید چون آن زبان — بیگمان گویند بر ہر لفظ او صد آفرین

نظم حال مہدی و دین کرد چون آن پاک زاد — شد بعالم شور تحسین رب العالمین

بیگمان این نظم غالب شد قبول تحسین — یافت بر ہر بیت او بیتی بجنت بالیقین

طبع زا اثر کرد بہر سال طبعش بر نظم
مژدہ عشرت فزائے طالبان پاک دین
۱۳۰۲ ہجری

تمت بالخیر تمام شد

در مطبع حسینی اثنا عشری باہتمام سید عابد علی رضوی عفی عنہ
مطبوع شد بتاریخ دہم ماہ ذیقعدہ سنہ ۱۳۰۲ ہجری
بخط خام حقیر سید امداد حسین رضوی عفی عنہ و بتاریخ ۱۷
اگست سنہ ۱۸۸۵ع